

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 338.432:631.147(478)(043)

COȘALÎC DIANA

**SPORIREA EFICIENȚEI ECONOMICE A AGRICULTURII
ECOLOGICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

**521.03 ECONOMIE ȘI MANAGEMENT ÎN DOMENIUL DE
ACTIVITATE**

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

Conducător științific:

Cimpoieș Liliana,
dr., conferențiar universitar

Autor:

Coșalîc Diana

CHIȘINĂU, 2026

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale ASEM

Conducător științific: Liliana CIMPOIEȘ dr., conferențiar universitar

Membrii Comisie de îndrumare:

1. COTELNIC Ala, dr. habilitat, profesor universitar, ASEM
2. BALAN Aliona, dr., conferențiar universitar, ASEM
3. SÂRBU Olga, dr., conferențiar universitar, USM

Componenta comisiei de susținere publică a tezei de doctor:

Președinte – STRATAN Alexandru, Academician al AȘM, dr. habilitat, profesor universitar, ASEM

Conducător științific - CIMPOIEȘ Liliana, dr., conferențiar universitar, ASEM

Referenți oficiali:

CATAN Petru, dr. habilitat, profesor universitar USEM

SÂRBU Olga, dr., conferențiar universitar, USM

ZAHARCO Silvia, dr., conferențiar universitar USM

Susținerea va avea loc la data de 07.07.2026, ora 09:00, în ședința **Comisiei de susținere publică a tezei de doctor** din cadrul Academiei de Studii Economice din Moldova, pe adresa: Str. Bănulescu Bodoni 59, aula 104, bloc B.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova, pe pagina web a ASEM (www.irek.ase.md) și pe pagina web a ANACEC (www.anacec.md).

Președinte al Comisiei de Susținere Publică a tezei de doctor

STRATAN Alexandru

Academician

Dr. habilitat, profesor universitar

Conducător științific

CIMPOIEȘ Liliana

Dr., conferențiar universitar

Autor

COȘALIC Diana

(© Cosalic Diana 2026)

Cuprins

Reperle conceptuale ale cercetării	4
Conținutul tezei	10
Concluzii generale și recomandări	28
Bibliografie.....	31
Lista publicațiilor autorului la tema tezei	33
ADNOTARE.....	36

Reperete conceptuale ale cercetării

Actualitatea și importanța științifică a temei de cercetare. Agricultura ecologică reprezintă una dintre cele mai relevante direcții de dezvoltare a agriculturii contemporane, cu o contribuție esențială la protejarea mediului înconjurător, menținerea echilibrului natural al ecosistemelor agricole și obținerea unor produse agroalimentare cu valoare biologică ridicată și care nu afectează sănătatea populației. Prin principiile sale fundamentale, precum utilizarea rațională a resurselor naturale, conservarea fertilității solului, reducerea poluării și excluderea substanțelor chimice de sinteză, agricultura ecologică răspunde simultan exigențelor economice, ecologice și sociale ale dezvoltării durabile.

În ultimele decenii, agricultura ecologică cunoaște o dezvoltare accelerată în majoritatea țărilor lumii, acest proces fiind determinat de reacția tot mai pronunțată a societății față de efectele negative ale agriculturii intensive asupra mediului înconjurător și a sănătății consumatorilor. Degradarea solurilor, poluarea apelor, pierderea biodiversității, acumularea reziduurilor de pesticide în produsele agroalimentare și creșterea incidenței unor probleme de sănătate asociate alimentației constituie factori care au determinat reconsiderarea modelului agricol convențional. În acest context, agricultura ecologică se afirmă nu doar ca o alternativă tehnologică, ci ca un model agricol viabil, capabil să reducă presiunea asupra resurselor naturale și să răspundă cererii crescânde pentru produse sigure și de calitate.

Republica Moldova dispune de condiții naturale favorabile dezvoltării agriculturii ecologice, determinate de caracteristicile pedoclimatice, structura agricolă tradițională și potențialul de valorificare a resurselor locale. Solurile fertile, diversitatea zonelor agroclimaterice și ponderea relativ redusă a utilizării inputurilor chimice în anumite regiuni creează premisele extinderii sistemelor de producție ecologică. În ultimii ani se constată o tendință de creștere a ponderii agriculturii ecologice în cadrul sistemului agricol național, proces susținut atât de cererea externă pentru produse ecologice, cât și de necesitatea adaptării agriculturii la riscurile climatice și economice.

Dezvoltarea agriculturii ecologice în Republica Moldova este sprijinită și de cadrul normativ existent, în special prin adoptarea Legii nr. 115/2005 cu privire la producția agroalimentară ecologică [1], precum și printr-un set de Hotărâri de Guvern care reglementează certificarea, controlul și promovarea produselor ecologice. Acest cadru legislativ reflectă recunoașterea la nivel național a rolului strategic al agriculturii ecologice în modernizarea sectorului agrar și în integrarea acestuia în circuitul economic european și internațional. Existența cadrului normativ nu garantează în mod

automat eficiența economică a exploatațiilor agricole cu producție ecologică, ceea ce impune necesitatea unor cercetări aprofundate în acest domeniu.

În contextul importanței agriculturii ecologice pentru sănătatea populației, creșterea calității vieții și utilizarea rațională a resurselor naturale, sporirea eficienței economice a acestei ramuri constituie o problemă actuală și relevantă a cercetării științifice în domeniul economiei. Viabilitatea pe termen lung a agriculturii ecologice depinde nu doar de avantajele sale ecologice, ci și de capacitatea exploatațiilor agricole de a obține rezultate economice competitive, de a gestiona eficient resursele și de a se adapta cerințelor pieței. Din această perspectivă, analiza eficienței economice a agriculturii ecologice se înscrie în prioritățile strategice ale cercetării și inovării, contribuind la fundamentarea politicilor publice și la elaborarea unor mecanisme de sprijin orientate spre dezvoltarea sustenabilă a sectorului agricol.

Descrierea situației în domeniu. Problema eficienței economice a agriculturii ecologice este abordată în literatura de specialitate din perspectiva performanței exploatațiilor agricole, utilizării eficiente a resurselor și impactului politicilor publice asupra rezultatelor economice. Studiile evidențiază faptul că agricultura ecologică contribuie la protecția mediului, la conservarea resurselor naturale și la creșterea rezilienței sistemelor agroalimentare, dar implică totodată constrângeri economice specifice, legate de costuri mai ridicate, intensitate sporită a forței de muncă și riscuri asociate procesului de conversie [3, 16, 24].

Fundamentele teoretice ale analizei eficienței economice se regăsesc în teoria echilibrului economic și a eficienței productive, dezvoltate de Arrow și Debreu (1954) și Farrell (1957), care au stat la baza elaborării metodelor moderne de evaluare a performanței economice. Din punct de vedere metodologic, analiza frontierelor de producție, în special modelele de frontieră stocastică (SFA) și analiza anvelopării datelor (DEA), reprezintă instrumentele dominante în cercetările empirice privind eficiența tehnică în agricultură [4, 5, 10, 14, 17, 21]. Aceste metode au fost aplicate extensiv pentru a evalua diferențele de eficiență dintre exploatațiile agricole cu producție ecologică și cele convenționale, precum și factorii determinanți ai performanței economice [6, 7, 18].

Rezultatele studiilor internaționale indică faptul că eficiența exploatațiilor agricole cu producție ecologică este influențată semnificativ de dimensiune, de structura costurilor, de nivelul veniturilor, de capitalul uman și de gradul de integrare pe piață. În context european, cercetările arată că exploatațiile agricole cu producție ecologică pot atinge niveluri competitive de eficiență tehnică atunci când beneficiază de politici de sprijin coerente și sunt integrate în lanțuri valorice funcționale [8, 18, 22]. Datele din literatura de specialitate studiată subliniază caracterul contradictoriu al subvențiilor: acestea nu generează automat creșteri ale eficienței, dar pot reduce constrângerile

financiare și pot atenua efectele costurilor ridicate din perioada de tranziție, având un impact indirect asupra performanței economice [20, 26].

În Republica Moldova, eficiența economică în agricultură a fost abordată în lucrările lui Catan (2010), Cimpoieș și Racul (2008), Timofti (2009), Parmacli și Stratan (2010), Sârbu (2010-2012), Stratan (2024), Tomița et al. (2020), care au consolidat un cadru analitic pentru studiul eficienței exploatațiilor agricole autohtone, preponderent convenționale. Agricultură ecologică, în schimb, este tratată în literatura națională îndeosebi din perspectiva dezvoltării durabile, a fertilității solului și a practicilor agroecologice, în lucrările lui Boincean (2018; 2019–2020), respectiv din perspectiva evoluției sectoriale și a beneficiilor economice și de mediu generate la nivel agregat (Zaharco 2022), rămânând insuficient analizată din perspectiva eficienței economice. Aceste contribuții oferă un cadru valoros de înțelegere a fenomenului, însă nu abordează direct problematica eficienței economice la nivelul exploatațiilor agricole. În literatura națională nu se regăsesc, până în prezent, analize sistematice și comprehensive care să cuantifice eficiența economică a exploatațiilor agricole cu producție ecologică din Republica Moldova, să identifice factorii determinanți specifici și să evalueze impactul sprijinului public asupra performanței acestora.

Sinteza literaturii de specialitate scoate în evidență o lacună importantă: deși există un cadru teoretic solid și un instrumentar metodologic matur pentru evaluarea eficienței economice, analiza eficienței economice a exploatațiilor agricole cu producție ecologică din Republica Moldova, tratată ca obiect distinct de cercetare, rămâne practic neexplorată. Persistă, în special, lacune privind identificarea mecanismelor concrete de sporire a eficienței economice a agriculturii ecologice și evaluarea cantitativă a impactului sprijinului public în condițiile specifice Republicii Moldova.

Scopul lucrării: fundamentarea teoretică și metodologică a eficienței economice a exploatațiilor agricole cu producție ecologică și elaborarea unor direcții și instrumente de sprijin public, orientate spre sporirea eficienței economice a agriculturii ecologice.

Obiectivele cercetării, stabilite și realizate pentru atingerea scopului lucrării, constau în:

- Studierea reperelor/abordărilor conceptuale și a evoluției agriculturii ecologice, precum și evidențierea implicațiilor acesteia asupra eficienței economice a exploatațiilor agricole;
- Sistematizarea și analiza abordărilor metodologice de evaluare a eficienței economice aplicabile producției agricole ecologice;
- Analiza cadrului conceptual și normativ al agriculturii ecologice în context european și național, și evaluarea nivelului de dezvoltare a agriculturii ecologice;
- Analiza nivelului de dezvoltare a agriculturii ecologice în Republica Moldova și determinarea nivelului de eficiență economică a exploatațiilor agricole cu producție ecologică, identificarea factorilor principali care influențează eficiența economică a acestora;

- Identificarea și argumentarea direcțiilor prioritare de sprijin public pentru creșterea eficienței exploatațiilor agricole cu producție ecologică;
- Evaluarea impactului subvenționării asupra eficienței economice a exploatațiilor agricole cu producție ecologică;
- Elaborarea unui cadru de sprijin public pentru promovarea domeniilor ecologice strategice în cadrul exploatațiilor agricole.

Ipoteza de cercetare: sporirea eficienței economice a agriculturii ecologice din Republica Moldova este posibilă prin utilizarea rațională a resurselor, aplicarea coerentă a practicilor ecologice și implementarea unor politici publice adecvate, adaptate specificului exploatațiilor agricole cu producție ecologică.

Sinteza metodologiei de cercetare. Obiectivele cercetării au fost realizate prin aplicarea a diverse metode de cercetare, selectate în funcție de specificul temei investigate, de natura datelor utilizate și de scopul fiecărei etape a cercetării, după cum urmează:

- Sinteza abordărilor teoretice și metodologice privind eficiența economică a agriculturii ecologice a presupus realizarea unui studiu bibliografic și istoriografic detaliat, fundamentat pe metodele de analiză, de sinteză, de abstractizare, de inducție și de deducție. Aceste metode au permis clarificarea conceptelor-cheie, sistematizarea principalelor teorii economice privind eficiența în agricultură și delimitarea componentelor eficienței economice utilizate în cercetare.

- Analiza cadrului conceptual și normativ al agriculturii ecologice, în context european și național, precum și evaluarea nivelului de dezvoltare a agriculturii ecologice în Republica Moldova, au implicat utilizarea metodelor de analiză comparativă, analiză structurală și dinamică. La etapa prelucrării și prezentării informației au fost utilizate metodele reprezentării tabelare și grafice, care au facilitat interpretarea evoluțiilor și a tendințelor identificate.

- Evaluarea eficienței economice a exploatațiilor agricole cu producție ecologică și identificarea factorilor determinanți ai performanței economice s-au realizat prin metode de analiză economico-statistică și analiză comparativă, utilizând indicatori economici precum productivitatea factorilor de producție, costurile de producție, structura veniturilor și rentabilitatea activității agricole. În acest scop au fost utilizate atât date statistice oficiale, cât și date primare, obținute prin aplicarea chestionarelor în rândul producătorilor agricoli ecologici.

- Analiza influenței subvenționării asupra eficienței economice a exploatațiilor agricole cu producție ecologică a fost realizată prin modelarea econometrică de tip regresie logit, care a permis estimarea relației dintre variabilele explicative și variabila dependentă de tip binar, evidențiind impactul sprijinului public, al caracteristicilor exploatațiilor agricole și al altor factori relevanți asupra performanței economice.

- Formularea direcțiilor strategice de sporire a eficienței economice a agriculturii ecologice și elaborarea cadrului de sprijin public au presupus utilizarea metodelor de sinteză, de generalizare, de inducție și de deducție, care au asigurat fundamentarea științifică a concluziilor și a recomandărilor propuse.

Relevanța metodelor de cercetare selectate este justificată prin corelarea acestora cu obiectivele cercetării și prin rezultatele obținute, care permit o analiză riguroasă și coerentă a eficienței economice a agriculturii ecologice din Republica Moldova.

În calitate de bază informațională a cercetării au servit publicațiile științifice și analitice din domeniul economiei agrare, datele statistice oficiale ale Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, informații din bazele de date europene și internaționale, documente de politici publice, precum și date primare, obținute prin chestionarea producătorilor agricoli ecologici.

Obiectul cercetării îl reprezintă totalitatea proceselor economice și a mecanismelor de funcționare a agriculturii ecologice din Republica Moldova reflectate prin formarea și manifestarea eficienței economice a exploatațiilor agricole cu producție ecologică.

Noutatea și originalitatea științifică constă în:

1) Realizarea, pentru prima dată la nivel național, a unei analize a eficienței economice a agriculturii ecologice bazată pe date primare și modelare econometrică;

2) Propunerea și utilizarea unei definiții operaționale a exploatației agricole ecologice ca unitate economică predominant ecologică, fundamentată pe ponderea suprafețelor și/sau a veniturilor provenite din producția ecologică ($\geq 50\%$), definiție care permite delimitarea clară a beneficiarilor sprijinului public și evaluarea diferențiată a impactului politicilor asupra eficienței economice;

3) Identificarea factorilor economici, structurali și instituționali cu impact semnificativ asupra eficienței economice a exploatațiilor agricole cu producție ecologică, evidențiind rolul subvențiilor pentru conversie, al costurilor de producție, al dimensiunii exploatației, al utilizării forței de muncă și al performanței financiare, precum și mecanismele indirecte prin care sprijinul public influențează eficiența tehnică;

4) Integrarea dimensiunilor de cooperare economică, de capital uman și de capacitate managerială în analiza eficienței agriculturii ecologice, evidențiind rolul formelor asociative și al sistemului de cunoștințe și de inovare din agricultură (AKIS) ca factori complementari ai eficienței economice, cu efect asupra costurilor de tranzacție, accesului la piață și valorificării producției ecologice;

5) Elaborarea unui set de direcții strategice și a unui cadru de sprijin public orientat explicit spre creșterea eficienței economice, diferențiat, în funcție de gradul de angajare ecologică și de nivelul

de cooperare al exploatațiilor agricole, fundamentat pe rezultatele empirice ale cercetării și adaptat condițiilor structurale, instituționale și economice ale Republicii Moldova.

Problema științifică importantă soluționată: clarificarea conceptuală a eficienței economice a agriculturii ecologice în contextul politicilor publice; integrarea dimensiunilor economice, instituționale și organizaționale în analiza eficienței exploatațiilor agricole ecologice; fundamentarea unui model de intervenție publică, orientat spre eficiență economică și sustenabilitate.

Semnificația teoretică a lucrării. Rezultatele obținute în prezenta lucrare pot fi valorificate ca suport teoretic în fundamentarea conceptului de exploatație agricolă ecologică, în analiza relației dintre factorii economici și instituționali, și de eficiență a exploatațiilor agricole cu producție ecologică, precum și în cuantificarea influenței sprijinului public asupra probabilității de atingere a unui nivel superior de eficiență economică.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în utilizarea și adaptarea instrumentelor de analiză economică și econometrică pentru evaluarea eficienței economice a exploatațiilor agricole cu producție ecologică din Republica Moldova, precum și în interpretarea rezultatelor obținute, în vederea fundamentării deciziilor economice și a politicilor publice de sprijin pentru agricultura ecologică.

La nivel teoretico-metodologic, rezultatele cercetării pot fi valorificate în procesul de formare profesională inițială și continuă în cadrul instituțiilor de învățământ superior la discipline ce vizează economia agrară, politicile agricole și analiza eficienței economice. Abordările analitice utilizate în lucrare pot servi drept suport pentru cercetătorii interesați de aplicarea metodelor de evaluare a eficienței economice și de analiza impactului politicilor publice în agricultură.

La nivel macroeconomic, rezultatele cercetării pot fi utilizate de autoritățile publice centrale și locale în procesul de analiză și de perfecționare a mecanismelor de subvenționare a agriculturii ecologice, în special în ceea ce privește orientarea sprijinului public către sporirea eficienței economice, reducerea riscurilor în perioada de conversie și creșterea competitivității exploatațiilor agricole cu producție ecologică.

La nivel microeconomic, concluziile cercetării pot fi aplicate de managerii și de producătorii agricoli ecologici pentru o mai bună înțelegere a factorilor care influențează eficiența economică, pentru fundamentarea deciziilor privind utilizarea resurselor, accesarea subvențiilor și consolidarea eficienței economice a exploatațiilor agricole.

Prin caracterul său aplicativ, cercetarea oferă suport analitic pentru evaluarea eficienței sprijinului public acordat agriculturii ecologice și pentru orientarea sectorului agricol către un model de dezvoltare sustenabilă, compatibil cu cerințele pieței și cu obiectivele politicilor agricole.

Conținutul tezei

În capitolul 1 al tezei, intitulat „**Bazele teoretice și metodologice ale eficienței economice a agriculturii ecologice**”, este realizată o incursiune teoretico-conceptuală în problematica agriculturii ecologice și a eficienței economice în agricultură, fiind analizate principalele abordări științifice care fundamentează cercetarea performanței exploatațiilor agricole cu producție ecologică.

Agricultura ecologică este examinată ca un sistem complex de organizare a producției agricole, care îmbină dimensiuni economice, ecologice și sociale. Prin analiza literaturii de specialitate se constată că, în accepțiunea cercetătorilor contemporani și a organizațiilor internaționale de profil, agricultura ecologică nu se reduce la un set de tehnici agricole alternative, ci reprezintă un model de dezvoltare durabilă, bazat pe utilizarea rațională a resurselor naturale, conservarea fertilității solului, menținerea biodiversității și reducerea dependenței de inputuri chimice de sinteză. Aceste principii generează implicații economice directe asupra structurii costurilor, stabilității veniturilor și rezilienței exploatațiilor agricole.

Analiza conceptuală evidențiază faptul că definițiile agriculturii ecologice promovate de IFOAM, FAO și USDA converg asupra ideii de sistem agricol adaptat condițiilor locale, bazat pe procese biologice și pe cicluri naturale, care susține sănătatea solurilor, ecosistemelor și a populației. Din perspectivă economică, acest model presupune o orientare către o agricultură intensivă în cunoaștere și management, cu accent pe valoare adăugată, mai degrabă decât pe maximizarea randamentelor pe termen scurt. În acest context, agricultura ecologică oferă oportunități de dezvoltare pentru exploatațiile mici și mijlocii, în special prin accesul la piețe de nișă și prin obținerea de prețuri premium.

Un element distinct analizat îl constituie evoluția istorică a agriculturii ecologice, de la practicile agricole tradiționale până la instituționalizarea sectorului prin apariția standardelor internaționale și a cadrului normativ european. Sunt evidențiate etapele de formare a agriculturii ecologice moderne, rolul curentelor biodinamice și organice, precum și contribuția fondării IFOAM la unificarea principiilor și standardelor de producție ecologică. Totodată, se subliniază faptul că dezvoltarea agriculturii ecologice a fost accelerată de efectele negative ale agriculturii intensive asupra mediului și de creșterea cererii pentru produse agroalimentare sigure și de calitate.

În plan european, este analizat cadrul juridic care reglementează agricultura ecologică, fiind evidențiate particularitățile terminologice existente între statele membre, fără a afecta unitatea conceptuală a domeniului. Se constată că reglementările europene creează premise favorabile pentru dezvoltarea agriculturii ecologice, însă eficiența economică a exploatațiilor depinde de modul în care aceste reglementări sunt transpuse în politici naționale și susținute prin mecanisme de sprijin public.

Tabelul 1. Analiza comparativă dintre agricultura ecologică și cea convențională

Criteriu	Agricultura ecologică	Agricultura convențională
Model de producție	Procese naturale, regenerare	Intensificare chimică
Factori de producție	Naturale, fără sinteză	Fertilizanți și pesticide
Fertilitatea solului	Compost, rotații, leguminoase	Îngrășăminte minerale
Protecția plantelor	Prevenție, control biologic	Combatere chimică
Structura culturilor	Diversificare, integrare	Monocultură
Biodiversitate	Ridicată	Redusă
Calitatea solului	Materie organică ridicată	Risc de degradare
Randamente	Stabilitate pe termen lung	Randamente imediate mari
Costuri	Inputuri reduse pe termen lung	Costuri variabile ridicate
Forță de muncă	Mai intensă	Mai redusă
Impact asupra mediului	Minim	Semnificativ
Calitatea produselor	Fără reziduuri, nutritiv superioare	Potențial reziduuri
Certificare	Obligatorie	Nu este necesară
Orientare	Sustenabilitate, reziliență	Maximizarea producției

Sursa: elaborat de autor în baza [9, 15, 16, 23, 25, 27, 28]

În continuare, capitolul abordează conceptul de eficiență economică, pornind de la fundamentele teoretice clasice și ajungând la abordările moderne utilizate în analiza performanței agricole. Sunt analizate opiniile cercetătorilor care disting între eficiența tehnică, alocativă și economică, fiind argumentat faptul că evaluarea eficienței agriculturii ecologice necesită o abordare mai amplă decât cea bazată exclusiv pe productivitatea fizică. În cazul exploatațiilor ecologice, eficiența economică trebuie analizată în corelație cu utilizarea resurselor naturale, structura costurilor, stabilitatea veniturilor și capacitatea de adaptare la riscurile climatice și de piață.

Pe această bază sunt sistematizate principalele abordări metodologice utilizate în evaluarea eficienței economice în agricultură, cu accent pe analiza frontierelor de producție. Sunt examinate avantajele și limitele metodelor DEA și SFA, frecvent utilizate în cercetările empirice privind eficiența tehnică a exploatațiilor agricole ecologice. Analiza arată că aceste metode permit identificarea ineficiențelor existente și a rezervelor de sporire a performanței economice, oferind un cadru analitic adecvat pentru studiul comparativ al exploatațiilor agricole.

Capitolul se finalizează cu analiza cadrului normativ și instituțional al agriculturii ecologice în Republica Moldova. Sunt evidențiate particularitățile procesului de dezvoltare a sectorului ecologic la nivel național, rolul certificării, al organismelor de control și al organizațiilor de profil, precum și importanța sprijinului public în perioada de conversie și de menținere a practicilor ecologice. Se constată că, deși există premise favorabile pentru dezvoltarea agriculturii ecologice, persistă constrângeri economice și structurale care afectează eficiența exploatațiilor agricole, justificând necesitatea unei analize economice aprofundate și a unor politici publice mai bine orientate.

Rezultatele analizei teoretice și metodologice confirmă faptul că eficiența economică a agriculturii ecologice trebuie examinată într-o logică distinctă, adaptată specificului acestui sector, caracterizat prin constrângeri structurale, mecanisme instituționale specifice și obiective de dezvoltare durabilă.

Capitolul 2 al tezei, „**Starea actuală a dezvoltării agriculturii ecologice pe plan național**”, debutează cu analiza nivelului de dezvoltare a agriculturii ecologice în Republica Moldova, care permite identificarea particularităților structurale ale sectorului și a principalelor constrângeri economice.

Înțelegerea diversității structurale a exploatațiilor ecologice este esențială nu doar pentru caracterizarea sectorului, ci și pentru analizarea performanțelor economice ale acestora. În acest context, o perspectivă cantitativă asupra evoluției numărului de exploatații și a suprafețelor gestionate ecologic permite evidențierea dinamicilor interne ale sectorului, a ritmului de extindere, precum și a diferențelor dintre exploatațiile agricole certificate și cele aflate în conversie. În particular, compararea suprafețelor cultivate ecologic, diferențiate pe categorii de culturi și stadii de certificare, oferă indicii importante despre orientarea producției, despre schimbările în comportamentul producătorilor agricoli și despre eficiența economică a agriculturii ecologice în Republica Moldova.

Dezvoltarea structurală a sectorului agriculturii ecologice evidențiată prin creșterea numărului de operatori ecologici, diversificarea tipurilor de activitate și consolidarea capacității de export, la fel se reflectă și în dinamica suprafețelor agricole gestionate. Extinderea terenurilor cultivate ecologic reprezintă un indicator important ce reflectă dezvoltarea sectorului agriculturii ecologice, deoarece arată încrederea producătorilor agricoli în viabilitatea economică a sistemului ecologic, cât și capacitatea instituțională de a susține tranziția către practici sustenabile.

Analiza datelor din Figura 1 evidențiază o evoluție neuniformă a suprafețelor agricole ecologice și a numărului de operatori în Republica Moldova. După o etapă incipientă de dezvoltare lentă (2005-2010), perioada 2010–2017 a fost marcată de o extindere accelerată a suprafețelor, pe fondul intrării unor exploatații mari orientate spre export. Începând cu 2018 se atestă o reducere semnificativă a suprafețelor, urmată de o fază de stabilizare și, ulterior, de relansare. În 2024, suprafața ecologică a ajuns la 41 666,9 ha, iar numărul operatorilor la 172, confirmând consolidarea și extinderea treptată a agriculturii ecologice la nivel național.

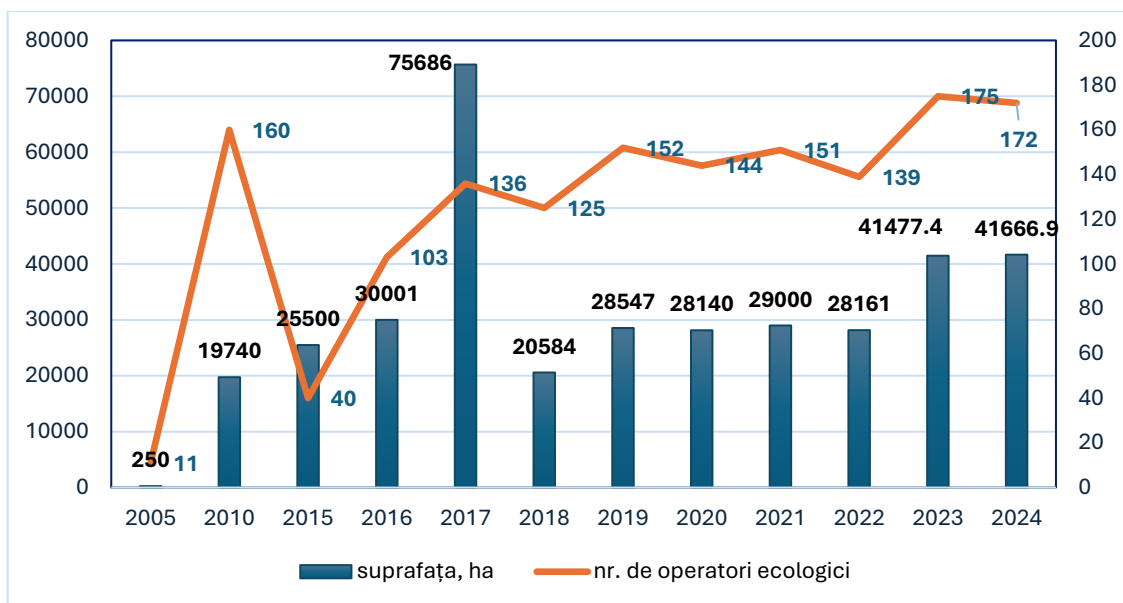

Figura 1. Suprafața terenurilor agricole în sistem ecologic și numărul de operatori ecologici înregistrați

Sursa: elaborat de autor în baza datelor furnizate de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.

Distribuția teritorială a agriculturii ecologice în Republica Moldova este puternic inegală, zona de Nord concentrând circa 50% dintre operatori, urmată de Centru (33%) și Sud (17%). Suprafețele ecologice sunt preponderent localizate în nord și centru, cu raioane precum Soroca, Sângerei și Hâncești, caracterizate prin exploatații medii și mari, orientate spre culturi cerealiere și export. Municipiul Chișinău joacă un rol strategic în lanțul valoric ecologic, iar regiunea din stânga Nistrului concentrează cea mai mare suprafață ecologică, datorită exploatațiilor de mari dimensiuni. Sudul și unele raioane rămân slab reprezentate, reflectând constrângeri pedoclimatice, instituționale și de piață.

Accesul producătorilor ecologici din Republica Moldova la piețele UE este limitat de cerințe stricte de calitate, volume, trasabilitate și certificare, precum și de dependența de puțini intermediari externi. Slăbiciunile sistemului național de certificare, inclusiv pierderea acreditării organismelor autohtone și obligația anterioară a dublei certificări, au generat costuri suplimentare și vulnerabilități structurale. Orientarea forțată către certificarea internațională a facilitat accesul pe piața UE, dar a accentuat presiunea asupra exploatațiilor mici și mijlocii. În acest context, armonizarea cadrului legislativ și eliminarea poverilor administrative devin esențiale pentru creșterea competitivității și extinderea sectorului ecologic.

Analiza eficienței economice a exploatațiilor ecologice din Republica Moldova se bazează pe date primare, întrucât statisticile oficiale nu oferă informații detaliate la nivel de exploatație. În acest scop, în perioada martie–iunie 2023 a fost realizat un sondaj în rândul a 63 de exploatații agricole cu producție ecologică, care gestionează 19 456 ha, dintre care 27,3% sunt lucrate ecologic.

Exploatațiile sunt concentrate preponderent în regiunile de nord și centru, reflectând dezvoltarea inegală a agriculturii ecologice și rolul dimensiunii exploatației și al accesului la resurse în determinarea eficienței economice.

Analiza evoluției comparative a cantităților comercializate, a costurilor de producție și a prețurilor medii de realizare pentru principalele culturi ecologice (Tabelul 2a, 2b) permite identificarea culturilor cu potențial economic ridicat, precum și a celor expuse unor riscuri sporite de rentabilitate negativă, în special în condiții climatice nefavorabile sau de volatilitate a pieței.

Tabelul 2a. Eficiența economică a principalelor culturi ecologice (media anilor 2020–2022)

	Grâu	Porumb	Orz	Secară	Floarea-soarelui	Soia	Mazăre
Suprafața cultivată, ha	1522,52	639,17	22,42	278,75	1085,33	188,80	619,78
Recolta obținută, t/ha	4830,22	2035,55	9,77	537,84	1814,63	320,29	675,52
Costul producției, lei/kg	4,35	1,82	1,43	3,53	6,58	3,08	5,66
Cantitatea vândută, t	2630,73	1259,70	9,77	512,67	1355,03	240,87	633,93
Venitul din vânzări, mii lei	11544,41	4961,66	33,35	1848,05	12094,04	1335,27	5220,87
Costul total al producției, mii lei	21977,29	3114,81	92,80	1873,58	12180,59	955,08	3661,88
Profitul, mii lei	-10432,87	1846,84	-59,45	-25,54	-86,54	380,19	1558,99
Productivitatea la 1 ha, kg/ha	3086,67	3060,00	1393,33	1730,00	1670,00	1616,67	1086,67
Prețul mediu de vânzare, lei/kg	4,38	4,10	2,17	3,94	8,72	5,52	7,39
Venitul la 1 ha, lei/ha	7642,26	7937,62	926,59	5500,30	11118,06	7255,16	8394,13
Profitul la 1 ha, lei/ha	-6417,31	2642,02	-2043,41	-647,97	-88,81	2375,72	2465,46
Profitul la 1 kg, lei/kg	-4,48	-3,47	-4,83	-0,93	-0,39	0,91	-0,90
Nivelul rentabilității, %	-73,00	-289,57	-221,60	-19,66	-3,06	32,62	-42,52
Rentabilitatea vânzărilor, %	-108,47	-73,27	-152,25	-19,82	-5,93	17,08	-44,89

Sursa: elaborat de autor în baza datelor din chestionare (martie – mai 2023).

Datele prezentate mai sus indică faptul că nivelul costurilor de producție variază semnificativ, fiind influențat atât de fluctuațiile prețurilor la inputuri (material semincer, combustibil, lucrări mecanizate), cât și de nivelul productivității. Anul 2020 a fost unul extrem de dificil pentru agricultori, seceta severă și căderile de grindină afectând substanțial producția agricolă. În aceste condiții, pentru anumite culturi, costul de producție a depășit prețul de comercializare, generând presiuni financiare asupra exploatațiilor (Tabelul 2a, 2b).

Rezultatele arată că grâul și porumbul, deși înregistrează volume mari de producție, generează frecvent rentabilitate redusă sau negativă, ca urmare a creșterii costurilor de producție, a fluctuațiilor prețurilor de comercializare și a influenței condițiilor climatice nefavorabile. În contrast, culturile

precum soia, floarea-soarelui, nucile și strugurii, au demonstrat niveluri mai stabile ale profitabilității, datorită cererii constante și condițiilor mai avantajoase de valorificare.

**Tabelul 2b. Eficiența economică a principalelor culturi ecologice
(media anilor 2020–2022)**

	Struguri	Prune	Nuci	Pomușoare	plante medicinale	Muștar	Miere
Suprafața cultivată, ha	15,81	8,02	371,54	41,88	128,03	194,80	50,00
Recolta obținută, t/ha	466,05	5,61	149,46	53,50	540,89	276,26	0,93
Costul producției, lei/kg	3,75	2,17	58,33	5,93	20,00	11,57	16,00
Cantitatea vândută, t	448,39	5,56	149,46	53,33	541,97	264,83	0,93
Venitul din vânzări, mii lei	3533,62	14,46	11802,97	354,00	10839,33	2807,31	56,00
Costul total al producției, mii lei	1864,34	12,22	9586,00	317,14	10817,81	2098,16	52,80
Profitul, mii lei	1669,28	2,24	2216,97	36,86	21,52	709,15	3,20
Productivitatea la 1 ha, kg/ha	28000,00	700,00	40,99	1276,67	4246,67	1703,33	6,22
Prețul mediu de vânzare, lei/kg	7,77	2,57	131,73	6,67	20,00	14,44	20,00
Venitul la 1 ha, lei/ha	205485,14	1802,99	3190,79	8446,00	85120,50	16792,15	373,33
Profitul la 1 ha, lei/ha	99668,47	279,66	554,13	878,67	187,17	4906,35	21,33
Profitul la 1 kg, lei/kg	3,79	0,38	14,08	0,72	0,04	0,25	1,14
Nivelul rentabilității, %	102,89	16,84	24,60	11,99	0,21	18,32	2,38
Rentabilitatea vânzărilor, %	48,77	14,08	17,31	10,40	0,21	9,02	1,90

Sursa: elaborat de autor în baza datelor din chestionare (martie – mai 2023).

Datele confirmă, existența unor diferențe semnificative între grupele de culturi în ceea ce privește eficiența economică și capacitatea de adaptare la cerințele pieței. Sectorul horticola și culturile oleaginoase prezintă cel mai favorabil profil economic, caracterizat prin profituri unitare și rentabilitate superioară, în timp ce plantele medicinale sau muștarul, manifestă vulnerabilitate ridicată la riscurile de piață și tehnologice. În ansamblu, rezultatele evidențiază necesitatea orientării structurii producției ecologice spre culturi cu rentabilitate stabilă și potențial mai mare de integrare în lanțuri valorice, pentru asigurarea sustenabilității financiare a exploatațiilor agricole.

Eficiența economică poate fi abordată ca relația dintre resursele utilizate (teren, muncă, capital și sprijin public) și rezultatele economico-financiare obținute, exprimate prin venituri și profit. Un rol important în acest proces îl are sprijinul public, care, în agricultura ecologică, nu reprezintă doar un instrument de susținere a veniturilor, ci și un mecanism de compensare a costurilor suplimentare și a riscurilor specifice acestui sistem de producție. Prin urmare, analiza relației dintre nivelul sprijinului public și performanța economică a exploatațiilor agricole cu producție ecologică permite

evaluarea eficienței utilizării fondurilor publice și a capacității acestora de a stimula creșterea veniturilor și a profitabilității (Tabelul 3).

Analizând evoluția subvențiilor accesate și a principalilor indicatori economici ai exploatațiilor agricole cu producție ecologică în perioada anilor 2020–2022 (Tabelul 3) observăm o creștere semnificativă atât a sprijinului public, cât și a rezultatelor economice obținute de exploatațiile agricole ecologice, ceea ce sugerează existența unei relații pozitive între subvenționare și eficiența economică. Subvențiile totale accesate au crescut cu 13,3% în anul 2022 față de anul 2020, în pofida fluctuațiilor înregistrate în anul 2021, reflectând un interes constant al producătorilor agricoli pentru utilizarea instrumentelor de sprijin financiar puse la dispoziție de stat.

Mult mai pronunțată este însă dinamica subvențiilor destinate explicit agriculturii ecologice, care au înregistrat o creștere de 43,9% în perioada analizată. Această evoluție indică o orientare tot mai accentuată a politicilor publice către susținerea practicilor ecologice, dar și o capacitate sporită a producătorilor agricoli de a accesa aceste resurse financiare, în special în contextul ajustărilor cadrului normativ și al majorării plafoanelor de subvenționare.

Tabelul 3. Sprijinul public și performanța economică a exploatațiilor agricole cu producție ecologică

Indicatori	ANII			2022 față de 2020, %
	2020	2021	2022	
Venitul din vânzări (mii lei)	937 901,0	1 832 249,0	1 757 769,0	187,4
Subvenții totale accesate (mii lei)	19 338,4	17 266,8	21 916,3	113,3
Profit (pierderi) al perioadei (mii lei)	29 176,4	180 313,0	228 617,2	783,6
Venitul din vânzări din agricultura ecologică (mii lei)	83 460,2	105 362,3	111 174,8	133,2
Subvenții accesate pentru stimularea agriculturii ecologice (mii lei)	4 809,9	6 028,2	6 919,5	143,9
Productivitatea veniturilor din activitatea de bază, %	48,50	106,11	80,20	31,7 p.p.
Productivitatea veniturilor din agricultura ecologică, %	17,35	17,48	16,07	-1,28 p.p.
Rata rentabilității vânzărilor, %	3,11	9,84	13,01	9,9 p.p.

Sursa: elaborat de autor în baza datelor din chestionare (martie - mai 2023).

În contextul creșterii sprijinului public, veniturile totale ale exploatațiilor agricole au cunoscut o evoluție pozitivă, majorându-se în anul 2022 cu 87,4% comparativ cu anul 2020. Veniturile obținute din agricultura ecologică au crescut într-un ritm mai moderat, cu 33,2%, dar această dinamică confirmă consolidarea treptată a agriculturii ecologice ca sursă de venit stabilă în cadrul exploatațiilor analizate. Profitul total a cunoscut o creștere accentuată, de peste șapte ori, reflectând atât sporirea veniturilor, cât și optimizarea costurilor, inclusiv ca efect al sprijinului public.

În perioada 2020-2022, rentabilitatea exploatațiilor agricole a înregistrat o îmbunătățire semnificativă, rata rentabilității vânzărilor crescând de la 3,11% până la 13,01% (+9,9 p. p.), ceea ce reflectă o consolidare evidentă a capacității de generare a profitului din veniturile obținute. Această evoluție a rentabilității exploatațiilor agricole este susținută de creșterea mult mai rapidă a profitului comparativ cu veniturile, indicând o eficientizare a activității și o optimizare a costurilor.

Totuși, pentru o evaluare riguroasă a eficienței economice, este necesară raportarea rezultatelor la unitatea de suprafață și la volumul subvențiilor, asigurând comparabilitatea performanței economice între exploatații (Tabelul 4).

Tabelul 4. Indicatori de eficiență economică a exploatațiilor agricole cu producție ecologică

Indicatori	ANII			2022 față de 2020, %
	2020	2021	2022	
Venitul din vânzări, total la 1 ha (mii lei/ha)	48 669,0	96 019,8	90 345,9	185,6
Venit din vânzări din agricultura ecologică la 1 ha (mii lei/ha)	17 176,8	20 207,9	20 897,5	121,7
Profit (pierderi) al perioadei la 1 ha (mii lei/ha)	1 514,0	9 449,4	11 750,5	776,1
Profit (pierderi) al perioadei la 1 leu subvenție (lei)	1,51	10,44	10,43	690,7
Ponderea veniturilor din vânzarea producției ecologice în venitul total (%)	35,3	21,1	23,1	-12,2 p.p.

Sursa: elaborat de autor în baza datelor din chestionare (martie – mai 2023).

Indicatorii de eficiență economică evidențiază o îmbunătățire semnificativă a performanței exploatațiilor ecologice în perioada 2020-2022. Venitul total per hectar a crescut cu 85,6%, iar venitul obținut din agricultura ecologică a avansat mai moderat (+21,7%), confirmând caracterul stabil, dar încă în consolidare, al acestui segment. Profitul per hectar s-a majorat de peste șapte ori, reflectând atât creșterea veniturilor, cât și optimizarea costurilor, inclusiv prin sprijinul subvențiilor. Creșterea profitului raportat la suprafață indică un efect de levier important al fondurilor publice, în timp ce scăderea ponderii veniturilor ecologice în venitul total sugerează o strategie de diversificare a activităților pentru reducerea riscurilor economice [12].

Evaluarea eficienței tehnice este deosebit de relevantă în agricultura ecologică, unde restricțiile tehnologice și dependența de procese biologice sporesc importanța managementului resurselor. Diferențele de eficiență dintre exploatații reflectă niveluri distincte de organizare, experiență managerială, structură a producției și acces la inovații. În acest context, eficiența tehnică a exploatațiilor ecologice este analizată prin metoda *Data Envelopment Analysis* (DEA), care permite identificarea frontierelor de eficiență și a potențialului de îmbunătățire a utilizării inputurilor. Analiza

se bazează pe un set de date transversal format din 34 de exploatații agricole ecologice, caracterizate printr-o diversitate ridicată a sistemelor de producție și a strategiilor de piață.

Tabelul 5. Clasificarea exploatațiilor agricole cu producție ecologică în raport cu nivelul eficienței tehnice

Categoria de eficiență	Numărul exploatațiilor	Ponderea (%)
Eficiență înaltă ($TE > 0,7$)	3	8,6
Eficiență moderată ($0,4 < TE \leq 0,7$)	10	28,6
Eficiență scăzută ($TE \leq 0,4$)	22	62,9
Total	35	100

Sursa: calculele autorului [11].

Rezultatele analizei DEA indică un nivel scăzut al eficienței tehnice în rândul majorității exploatațiilor ecologice analizate. Aproximativ 62,9% dintre exploatații se încadrează în categoria de eficiență scăzută ($TE \leq 0,4$), confirmând o utilizare inefficientă a resurselor și funcționarea la mai puțin de 40% din potențialul productiv. Exploatațiile cu eficiență moderată reprezintă 28,6% din eșantion, în timp ce doar 8,6% ating un nivel ridicat de eficiență tehnică (Tabelul 5).

Disparitățile dintre exploatații sunt pronunțate: unele unități cu suprafețe ecologice mari înregistrează venituri foarte reduse, ceea ce indică subutilizarea terenurilor și deficiențe manageriale. În schimb, exploatațiile cu eficiență ridicată, indiferent de dimensiune, se caracterizează printr-o mai bună conversie a inputurilor în venituri, structuri de producție optimizate și un acces mai eficient la piețe. Aceste rezultate confirmă că certificarea ecologică, în absența unui management performant și a unei integrări eficiente pe lanțul valoric, nu garantează automat performanța economică.

Analiza evidențiază diferențe geografice clare în nivelul eficienței tehnice a exploatațiilor ecologice din Republica Moldova. Raioane precum Fălești, Anenii Noi, Orhei, Telenești și Sângerei concentrează exploatații cu scoruri ridicate de eficiență tehnică ($TE > 0,75$), ceea ce sugerează existența unor surse de performanță, susținute de un management eficient, acces mai bun la servicii de consultanță, infrastructură și piețe. În contrast, raioane precum Florești și Râșcani se caracterizează prin niveluri foarte scăzute ale eficienței tehnice, inclusiv în cazul unor exploatații cu suprafețe ecologice mari, indicând ineficiențe structurale și manageriale.

Pe lângă factorii economici și instituționali, eficiența exploatațiilor agricole cu producție ecologică este influențată și de dimensiunea comportamentală a producătorilor agricoli, în special de percepțiile acestora privind cooperarea, coordonarea și efectele de vecinătate în adoptarea practicilor agroecologice. Pentru a include această dimensiune, în cadrul chestionarului au fost formulate patru întrebări care vizează atitudinea respondenților față de schemele colective și interdependența deciziilor la nivel local (Tabelul 6).

Tabelul 6. Atitudinea exploatațiilor agricole cu producție ecologică față de cooperare și scheme agroecologice colective

Afirmație evaluată	Acord total + parțial (%)	Neutru (%)	Dezacord total + parțial (%)
Cooperarea între producătorii agricoli vecini ar trebui recompensată	86	14	0
Adoptarea practicilor de către vecini reduce costurile mele	67	19	14
Interes pentru scheme agroecologice colective	70	18	12
Impactul de mediu depinde de deciziile vecinilor	80	10	10

Sursa: elaborat de autor în baza datelor din chestionar.

Rezultatele obținute indică o deschidere ridicată a producătorilor agricoli față de mecanismele de cooperare, 86% dintre respondenți considerând că eforturile de colaborare între producătorii agricoli vecini în adoptarea practicilor ecologice ar trebui recompensate prin instrumente de sprijin public (Tabelul 6). Totodată, 70% dintre respondenți declară că sunt interesați să participe în scheme agroecologice în care nivelul subvenției depinde nu doar de propria implicare, ci și de gradul de adoptare a practicilor de către producătorii din proximitate.

Un rezultat deosebit de relevant îl constituie faptul că 80% dintre producători recunosc că impactul de mediu generat de adoptarea practicilor ecologice poate fi diminuat sau chiar anulat de deciziile necoordonate ale fermierilor învecinați, subliniind astfel interdependența ecologică dintre exploatațiile agricole adiacente. Această percepție confirmă caracterul sistemic al agriculturii ecologice și limitele abordărilor individuale în lipsa unei coordonări teritoriale.

Capitolul 3 al tezei, intitulat „**Politici publice și mecanisme de sprijin pentru sporirea eficienței agriculturii ecologice în Republica Moldova**”, este analizat rolul intervențiilor publice în dezvoltarea agriculturii ecologice, fiind evaluate politicile existente, instrumentele de sprijin aplicate și impactul acestora asupra eficienței economice a exploatațiilor agricole.

Eficiența politicilor publice de sprijin pentru agricultura ecologică depinde nu doar de volumul resurselor financiare alocate, ci și de existența unui cadru normativ clar care să definească unitatea economică asupra căreia se aplică aceste intervenții. În prezent, Republica Moldova nu dispune de o definiție juridică explicită a „exploatației agricole ecologice”, legislația în vigoare concentrându-se preponderent asupra produsului final și a procesului de certificare, fără a recunoaște exploatația ecologică drept o unitate economică integrată, cu statut și funcții proprii. Această lacună normativă generează dificultăți în aplicarea coerentă a politicilor publice, afectând procesul de subvenționare, monitorizare și evaluare a performanței sectorului ecologic.

În practica Uniunii Europene, deși legislația nu prevede o definiție a exploatației agricole ecologice, producția ecologică este reglementată ca regim aplicabil exploatației agricole gestionate unitar, ca ansamblu coerent de terenuri, animale și activități desfășurate integral conform regulilor

agriculturii ecologice. Această abordare permite evaluarea clară a conformității și trasabilității producției și constituie baza sistemelor de plăți directe, a eco-schemelor și a intervențiilor de dezvoltare rurală, care vizează adaptarea structurală și economică a exploatațiilor, nu realizarea unor activități izolate. În acest sens, lipsa unei terminologii similare în Republica Moldova reduce gradul de aliniere la acquis-ul comunitar, limitează comparabilitatea statistică cu statele membre ale UE și creează incertitudini juridice pentru operatorii care gestionează exploatații mixte sau se află în proces de conversie integrală la agricultura ecologică [2].

Analiza cadrului normativ și a practicilor de subvenționare din Republica Moldova evidențiază faptul că sprijinul public este orientat, în principal, către activități, investiții sau produse certificate ecologic, fără a delimita exploatația agricolă ecologică drept beneficiar distinct al intervențiilor publice [13]. Această abordare fragmentară limitează capacitatea politicilor publice de a influența eficiența economică a exploatațiilor, întrucât agricultura ecologică funcționează ca un sistem complex, în care deciziile privind utilizarea resurselor, organizarea producției, gestionarea riscurilor și valorificarea rezultatelor sunt interdependente.

Problema este amplificată de structura agricolă specifică Republicii Moldova, caracterizată prin fragmentarea exploatațiilor și ponderea ridicată a unităților mici și mijlocii. În absența unei delimitări explicite a exploatației agricole ecologice ca unitate economică eligibilă pentru sprijin public, stabilirea criteriilor de eligibilitate și evaluarea impactului subvențiilor asupra eficienței economice devin dificile. În special în cazul exploatațiilor mixte, sprijinul acordat fără criterii structurale clare riscă să fie dispersat și să nu genereze efecte semnificative asupra performanței economice.

În acest context, pentru fundamentarea direcțiilor prioritare de sprijin public și pentru creșterea eficienței economice a agriculturii ecologice, se impune **definirea operațională a exploatației agricole ecologice** ca unitate economică integrată. În cadrul prezentei cercetări, exploatația agricolă ecologică este definită ca o unitate tehnico-economică operată sub un management unic, în care cel puțin 50% din suprafața agricolă utilizată și/sau cel puțin 50% din veniturile agricole anuale provin din activități de producție ecologică certificate sau aflate în proces de conversie, desfășurate în conformitate cu cadrul normativ aplicabil. Această delimitare permite identificarea exploatațiilor pentru care agricultura ecologică reprezintă activitatea economică predominantă și justifică orientarea prioritară a sprijinului public către aceste unități, în vederea sporirii eficienței economice și a viabilității pe termen lung.

Această delimitare conceptuală creează cadrul necesar pentru orientarea direcțiilor prioritare de sprijin public nu doar spre conversie și conformare ecologică, ci și spre consolidarea

competitivității economice și integrarea exploatațiilor agricole cu producție ecologică în lanțurile valorice.

Tratarea cooperării dintre producătorii agricoli ecologici ca direcție de bază a sprijinului public presupune nu doar recunoașterea rolului său economic, ci și operaționalizarea acesteia prin criterii cantitative clare. În condițiile structurii agricole fragmentate a Republicii Moldova, diferențierea sprijinului public în funcție de nivelul de cooperare permite orientarea resurselor bugetare către formele de organizare care generează cele mai mari efecte de eficientizare economică. Din această perspectivă, sprijinul public poate fi structurat gradual, în funcție de gradul de asociere al exploatațiilor agricole ecologice, fără a exclude exploatațiile individuale, dar stimulând explicit tranziția către forme asociative funcționale.

Din perspectiva eficienței economice, pot fi delimitate trei niveluri operaționale de cooperare relevante pentru agricultura ecologică. Primul nivel îl constituie exploatațiile agricole ecologice individuale sau aflate în forme informale de colaborare, care nu beneficiază de infrastructură comună și nu realizează achiziții sau valorificare colectivă. Al doilea nivel îl reprezintă exploatațiile membre ale grupurilor de producători sau cooperativelor funcționale, care desfășoară activități comune de achiziție a inputurilor, logistică sau certificare, acoperind cel puțin 30–50% din volumul activităților economice. Al treilea nivel include cooperativele avansate sau formele asociative integrate, în care cel puțin 50–70% din producția ecologică este comercializată colectiv, iar investițiile în depozitare, procesare sau marketing sunt realizate în comun. Această clasificare permite corelarea sprijinului public cu impactul economic real al cooperării.

În vederea stimulării cooperării, sprijinul public poate fi diferențiat prin aplicarea unor coeficienți de majorare orientativi, corelați cu nivelul de asociere al exploatațiilor agricole ecologice. Astfel, pentru exploatațiile individuale, sprijinul de bază se aplică fără majorări suplimentare, având rol predominant compensatoriu. Pentru exploatațiile membre ale cooperativelor sau grupurilor de producători funcționale, sprijinul public poate fi majorat cu un coeficient cuprins între +15% și +25%, în funcție de tipul de cooperare și de activitățile realizate în comun. În cazul cooperativelor avansate, care demonstrează valorificare colectivă semnificativă și investiții comune, coeficientul de majorare poate atinge un nivel orientativ de +30–40%, reflectând economiile de scară și efectele structurale superioare asupra eficienței economice.

Diferențierea în funcție de cooperare poate fi aplicată și în cazul sprijinului investițional, prin ajustarea cuantumului și a plafoanelor maxime eligibile. În timp ce exploatațiile agricole ecologice individuale pot beneficia de sprijin financiar ordinar (de exemplu, 50% din valoarea investiției eligibile), formele asociative pot accesa cuanțumuri majorate, cuprinse între 60% și 70%, în special pentru investiții comune în depozitare, procesare, logistică și infrastructură de piață. De asemenea,

plafonul maxim per proiect poate fi majorat cu 30–50% pentru cooperative, reflectând dimensiunea economică mai mare și impactul colectiv al investițiilor realizate.

Aceste praguri și coeficienți orientativi oferă cadrul analitic necesar pentru proiectarea unor scheme diferențiate de sprijin public, bazate pe nivelul de cooperare și pe impactul economic demonstrat al formelor asociative în agricultura ecologică.

În măsura în care mecanismele de sprijin financiar sunt tot mai diversificate și diferențiate în funcție de gradul de angajare ecologică și de cooperare, sporirea eficienței utilizării fondurilor publice nu poate fi realizată fără perfecționarea cadrului instituțional de monitorizare și evaluare a impactului subvenționării asupra performanței economice a exploatațiilor agricole ecologice.

În absența unui sistem coerent de colectare și analiză a datelor economice post-achitare, mecanismele de sprijin public riscă să rămână orientate predominant spre conformare formală și absorbție bugetară, fără a permite evaluarea efectelor reale asupra eficienței exploatațiilor agricole ecologice. Din această perspectivă, rolul structurilor existente din cadrul AIPA și MAIA, în special Direcția monitorizare post-achitare AIPA, Direcția analiză economică, statistică agricolă și promovare MAIA, Direcția agricultură ecologică MAIA precum și Direcția siguranța produselor alimentare de origine non-animală (ANSA) devine esențială în asigurarea unui feedback între alocarea sprijinului public și rezultatele economice obținute .

Colectarea sistematică a unor indicatori relevanți privind structura exploatației, gradul de ecologizare (ponderea suprafețelor și a veniturilor ecologice), nivelul de cooperare, investițiile realizate și evoluția performanței economice ar permite aplicarea unor metode econometrice de evaluare a impactului subvenționării și ajustarea continuă a instrumentelor de politică publică. În acest mod, sprijinul public pentru agricultura ecologică poate fi orientat progresiv de la o logică statică de compensare către una dinamică, bazată pe eficiență, rezultate și consolidare economică pe termen lung.

În acest context, sporirea eficienței economice a exploatațiilor agricole cu producție ecologică nu poate fi realizată exclusiv prin extinderea volumului sprijinului financiar, ci depinde în mod esențial de calitatea deciziilor economice adoptate la nivel de exploatație. Capacitatea managerilor de a analiza structura costurilor, de a planifica investițiile, de a evalua riscurile și de a utiliza instrumente economice moderne devine un factor determinant al transformării subvențiilor din simple mecanisme compensatorii în factori determinanți ai eficienței economice.

Din această perspectivă, dezvoltarea capitalului managerial și economic al exploatațiilor agricole ecologice se conturează ca o direcție transversală de bază a sprijinului public, complementară intervențiilor financiare și instituționale existente. Integrarea programelor de instruire și consiliere economică în cadrul sistemului de cunoștințe și inovare în agricultură (AKIS),

cu accent pe managementul costurilor, evaluarea eficienței economice, utilizarea indicatorilor de performanță și fundamentarea deciziilor investiționale, poate contribui la creșterea capacității exploatațiilor de a valorifica eficient sprijinul public și de a-și consolida viabilitatea pe termen lung.

Tabelul 7. Direcțiile prioritare de sprijin public și efectele acestuia asupra eficienței economice a exploatațiilor agricole cu producție ecologică

Direcție prioritara	Instrumente și/sau actori relevanți	Efect asupra eficienței (mecanism economic)	Indicatori
Conversie și menținere a agriculturii ecologice	AIPA; Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural; plăți compensatorii	Reduce riscul și pierderile de venit în perioada de tranziție; stabilizează fluxurile financiare; permite ajustarea tehnologică și organizatorică a exploatației	venit/ha, cost/ha, profit/ha, nivelul de rentabilitate, eficiență tehnică (TE), pondere suprafață ecologică în suprafața agricolă utilizată (%), pondere venitul din vânzarea producției ecologice (%)
Investiții productive și ecologizarea IMM-urilor	ODA (granturi nerambursabile până la 200 mii de lei; cofinanțare minimă 30%)	Modernizare tehnologică; creșterea eficienței energetice și a utilizării apei; reducerea costurilor unitare de producție	costuri operaționale, consum energie/apă, productivitate, capital
Acces la piețe și la export	Agenția de Investiții; participare la târguri internaționale (ex., Biofach); parteneriate comerciale	Crește prețul mediu obținut; reduce costurile de acces la piață; asigură contracte stabile și predictibilitate a veniturilor	preț mediu de vânzare, număr contracte de export, valoare adăugată
Certificare și control	Consolidare instituțională; armonizare normativă; proiecte CZDA / USAID	Reduce costurile de tranzacție; crește credibilitatea produselor; diminuează riscul de neconformare și pierderile asociate	cost certificare, timp de conformare, număr de neconformități/refuzuri
Capital uman, capacități manageriale și extensiune (AKIS)	Sistemul AKIS; USAID Farmer-to-Farmer; AED; MOVCA; EcoVisio	Îmbunătățește managementul economic; optimizează structura costurilor; reduce erorile tehnologice; crește productivitatea factorilor	productivitatea muncii, costuri/unitate produs, eficiență tehnică (TE), rata adoptării instrumentelor manageriale
Cooperare și asociere între producători ecologici	MOVCA; EcoLocal; cooperative și grupuri de producători	Economii de scară; putere de negociere sporită; logistică și comercializare mai eficiente; reducerea costurilor de tranzacție	cost logistic/unitate, volum vânzări colective, venitul din vânzări, grad de cooperare (%)

Sursa: elaborat de autor.

În acest sens, o orientare strategică a politicilor publice ar putea viza corelarea parțială a accesului la anumite forme de sprijin financiar cu nivelul de pregătire profesională și managerială a conducătorilor exploatațiilor agricole, fără a introduce bariere restrictive, ci prin mecanisme stimulative. Deținerea unor studii de specialitate în domeniul agribusinessului, economiei agrare sau participarea periodică la programe de formare continuă (de exemplu, o dată la 5–10 ani) ar putea

constitui criterii de priorizare sau de majorare a cuantumului sprijinului financiar, în special pentru subvențiile orientate spre investiții și dezvoltare structurală.

O astfel de abordare nu urmărește condiționarea formală a accesului la sprijin, ci stimularea profesionalizării managementului exploatațiilor agricole ecologice, recunoscând faptul că eficiența economică este rezultatul interacțiunii dintre resursele financiare, competențele manageriale și capacitatea de adaptare la cerințele pieței și ale mediului instituțional.

Un accent distinct este pus pe analiza mecanismelor de sprijin financiar destinate producătorilor agricoli ecologici. Sunt examinate formele de sprijin existente, inclusiv subvențiile acordate prin intermediul fondurilor naționale, sprijinul pentru conversia la agricultura ecologică, precum și facilitățile oferite în perioada de menținere a practicilor ecologice. Analiza evidențiază faptul că sprijinul public joacă un rol esențial în compensarea costurilor suplimentare și a riscurilor asumate de producătorii agricoli în procesul de conversie, însă nivelul și structura acestuia nu asigură întotdeauna sporirea eficienței economice pe termen mediu și lung (Tabelul 7).

Un rol important îl au mecanismele de certificare, control și monitorizare asupra costurilor de producție și accesului la piață pentru producătorii agricoli. Procedurile administrative și costurile aferente certificării reprezintă o constrângere semnificativă pentru exploatațiile mici și mijlocii, influențând negativ eficiența economică și limitând extinderea sectorului ecologic.

Prezența instrumentelor eficiente de promovare, a unor canale de comercializare bine dezvoltate și a cooperării economice între producători sporește capacitatea exploatațiilor ecologice de a valorifica avantajele produselor ecologice pe piața internă. Astfel, un rol important îl ocupă consolidarea lanțurilor valorice și a formelor de asociere economică, ca instrumente de sporire a eficienței și competitivității (Figura 2).

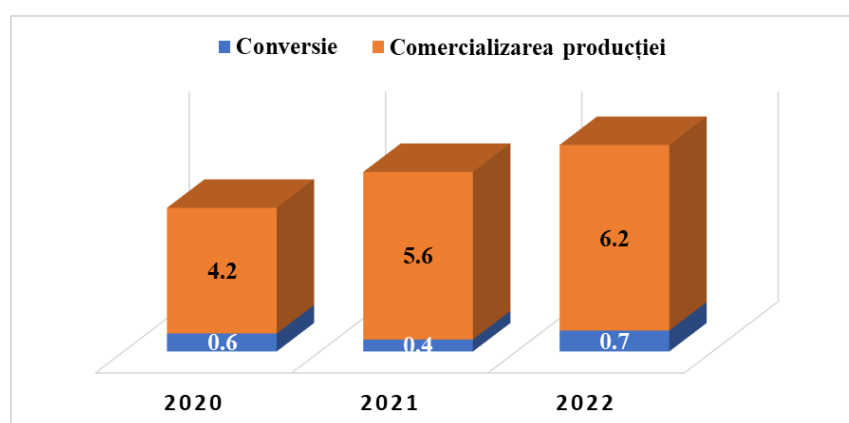

Figura 2. Subvenții accesate pentru menținerea agriculturii ecologice (conversie versus comercializarea producției ecologice) în anii 2020-2022

Sursa: elaborat de autor în baza datelor din chestionar și a bazei de date a Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură.

Totuși, subvențiile alocate pentru susținerea agriculturii ecologice pot reduce impactul negativ al costurilor de producție. Pentru a testa acest argument, modelul aplicat a fost extins prin includerea unui termen de interacțiune între \ln (subvenție) și \ln (costuri), pentru a evalua efectele costurilor de producție asupra eficienței, care pot fluctua în funcție de suma subvenției plătite. Termenul de interacțiune permite estimarea relației dintre subvenționarea politicii și costurile de producție în raport cu eficiența tehnică (Tabelul 8).

Tabelul 8. Rezultatele regresiei logit (model extins cu termen de interacțiune)

Variabila	Coefficientul	Abaterea standard	Valoarea - p
Constanta	1,0125	0,665	0,128
\ln (Suma subvențiilor accesate)	-0,1364	0,076	0,072
\ln (Costul producției)	-1,0862	0,228	0,000
\ln (Profitul)	0,6704	0,161	0,000
\ln (Venitul din vânzări, obținut din agricultura ecologică)	0,3007	0,057	0,000
Suprafața terenului agricol ecologic lucrat de exploatațiile agricole	0,0028	0,001	0,040
Numărul de angajați	-0,0184	0,006	0,002
Subvenția accesată - Dummy	1,2199	0,339	0,000
Termenul de interacțiune	0,0274	0,015	0,060

Sursa: calculele autorului pe baza datelor analizate, realizate în Python.

Conform rezultatelor, termenul de interacțiune dintre \ln (subvenție) și \ln (costuri) este pozitiv (0,0274) și marginal semnificativ, astfel încât alocarea subvențiilor poate compensa parțial impactul negativ al costurilor ridicate de producție (Tabelul 8). Acest lucru este deosebit de caracteristic pentru exploatațiile organice care beneficiază de subvenții ridicate și au pierderi de eficiență mai mici din cauza costurilor ridicate de producție. Aceste constatări confirmă că alocarea subvențiilor nu se limitează doar la transferuri directe, ci are un rol cheie în reducerea constrângerilor financiare cu care se confruntă mulți producători agricoli ce practică agricultura ecologică.

Coefficientul costurilor de producție rămâne negativ cu o magnitudine mai mare, reconfirmând că costurile mai mari cauzează ineficiențe, în timp ce termenul de interacțiune pozitiv sugerează că panta relației cost-eficiență devine mai puțin negativă pe măsură ce valoarea subvențiilor crește.

Subvenția pentru conversia terenurilor este pozitivă și semnificativă, susținând argumentul că subvențiile alocate pentru conversia terenurilor în agricultură ecologică contribuie la creșterea eficienței (Tabelul 8). De asemenea, profiturile și veniturile rămân pozitive și semnificative, ceea ce confirmă că exploatațiile organice cu venituri și profituri mai ridicate înregistrează o eficiență tehnică superioară.

În modelul extins, suprafața exploatației devine pozitivă și semnificativă statistic, indicând că exploatațiile mai mari beneficiază de economii de scară, atunci când mecanismul subvențiilor și costurilor este modelat explicit.

Pe baza analizei realizate, sunt identificate principalele disfuncționalități ale politicilor publice actuale, care limitează impactul acestora asupra eficienței agriculturii ecologice. Printre acestea se evidențiază caracterul predominant compensator al sprijinului financiar, orientarea insuficientă către stimularea performanței economice, lipsa corelării dintre sprijinul public și rezultatele economice obținute, precum și nivelul redus de coordonare instituțională.

Tabelul 9. Cadru integrat de sprijin public pentru sporirea eficienței economice a agriculturii ecologice

Componenta programului	Instrumente de sprijin propuse	Beneficiari	Rezultate economice și de mediu așteptate
Conversie și menținere ecologică	Plăți directe diferențiate pe tipuri de culturi și sisteme zootehnice	Exploatații agricole în conversie și certificate ecologic	Extinderea suprafețelor ecologice; stabilitate a veniturilor; reducerea riscului economic
Investiții productive și neproductive	Granturi pentru echipamente, irigare, gestionarea solului, depozitare și procesare	Producătorii agricoli individuali, cooperative, grupuri de producători	Creșterea productivității; reducerea costurilor unitare; sporirea valorii adăugate
Capital uman și instituțional	Subvenționarea certificării; vouchere pentru consultanță și instruire; centre regionale de suport	Exploatații agricole cu producție ecologică, operatori ecologici în perioada de conversie	Îmbunătățirea competențelor; reducerea erorilor tehnice; creșterea conformității
Integrare pe piață și lanț valoric	Granturi pentru procesare, branding, marketing; subvenționarea dobânzilor; garanții de stat	Cooperative, procesatori, exportatori	Acces sporit la piață; prețuri mai stabile; reziliență la șocuri externe

Sursa: elaborat de autor

Pentru a demonstra caracterul implementabil al Programului național integrat pentru sporirea eficienței economice a agriculturii ecologice, propunerea este transpusă sub forma unei matrice de politică publică. Aceasta corelează obiectivele strategice cu instrumentele de intervenție, indicatorii de eficiență, orizontul de timp și instituțiile responsabile, facilitând astfel monitorizarea și evaluarea impactului programului (Tabelul 10).

Tabelul 10. Matricea de politică publică pentru Programul național integrat de sporire a eficienței economice a agriculturii ecologice din Republica Moldova

Obiectiv strategic	Instrument de politică publică	Indicatori-cheie de eficiență	Perioada/ Termenul	Instituții responsabile
Extinderea suprafețelor agricole ecologice	Plăți directe pentru conversie ecologică (diferențiate pe culturi și pe sisteme zootehnice)	ha aflate în conversie ecologică nr. de exploatații nou intrate în sistem	1-3 ani	MAIA, AIPA, organisme de certificare
Asigurarea stabilității financiare a producătorilor agricoli ecologici	Plăți anuale pentru menținerea agriculturii ecologice	ha certificate ecologic – rată de menținere după conversie (%)	Permanent	MAIA, AIPA

Obiectiv strategic	Instrument de politică publică	Indicatori-cheie de eficiență	Perioada/ Termenul	Instituții responsabile
Creșterea eficienței economice a exploatațiilor	Granturi pentru investiții productive (echipamente, irigare, gestionarea solului)	venit/ha- profit/ha costuri unitare	3-5 ani	AIPA, MAIA
Reducerea fragmentării și creșterea economiilor de scară	Nivelul sporit al sprijinului pentru cooperative și grupuri de producători	nr. cooperative cu producție ecologice volum producție comercializată colectiv	3-5 ani	MAIA, AIPA, autorități locale
Creșterea valorii adăugate a producției ecologice	Sprijin pentru depozitare, procesare primară, sortare și ambalare	pondere producție procesată (%) valoare adăugată/ha	3-7 ani	AIPA, MAIA
Integrarea pe piață și accesul la export	Granturi pentru branding, marketing și participare la târguri internaționale	preț mediu de vânzare nr. contracte de export	3-7 ani	Agencia de Investiții, MAIA
Reducerea barierelor de cunoaștere și de conformitate	Subvenționarea certificării ecologice și vouchere pentru consultanță	cost certificare/exploatație timp de conformare	1-3 ani	MAIA, ANSA, organisme de certificare
Consolidarea capitalului uman rural	Centre regionale de suport („Agropuncte”) și de instruire continuă	nr. de producători agricoli instruiți productivitatea muncii	Permanent	MAIA, autorități locale
Stimularea practicilor agro-ecologice și de protecție a mediului	Plăți condiționate pentru rotația culturilor, fertilitatea solului, biodiversitate	indicatori de calitate a solului suprafață sub măsuri agroecologice	Permanent	MAIA, ANSA
Creșterea rezilienței la șocuri economice și climatice	Subvenționarea dobânzilor la credite verzi și garanții de stat	grad de îndatorare investiții private mobilizate	3-7 ani	Ministerul Finanțelor, bănci
Dezvoltarea comunităților rurale și asocierea locală	Programe LEADER / CLLD adaptate agriculturii ecologice	nr. de proiecte locale locuri de muncă create	3-7 ani	MAIA, GAL-uri
Asigurarea coerenței instituționale și a monitorizării	Linie bugetară distinctă pentru agricultura ecologică și apeluri dedicate	rata absorbției fondurilor execuție bugetară (%)	Permanent	MAIA, AIPA, MF

Sursa: elaborat de autor.

Matricea reflectă și o schimbare conceptuală de la sprijinul fragmentat și izolat al exploatației individuale către dezvoltarea lanțurilor valorice și a cooperării locale. Această orientare este susținută de rezultatele modelului extins, care indică faptul că dimensiunea exploatației devine relevantă pentru eficiența tehnică doar în prezența mecanismelor de subvenționare care atenuază constrângerile de cost. Pentru cooperativele și grupurile de producători funcționale se aplică coeficienți de majorare și criterii de prioritizare, în concordanță cu rolul acestora în reducerea costurilor de producție și creșterea eficienței economice. Prin urmare, promovarea cooperativelor, a grupurilor de producători și a formelor de integrare verticală reprezintă o soluție coerentă pentru valorificarea economiilor de scară în sectorul agriculturii ecologice din Republica Moldova.

Concluzii generale și recomandări

Cercetările efectuate, direcționate spre demonstrarea ipotezei că eficiența economică a exploatațiilor agricole cu producție ecologică din RM este influențată semnificativ de un set de factori economici și instituționali, inclusiv de sprijinul public, implicit spre atingerea scopului evaluării eficienței economice a agriculturii ecologice și identificării direcțiilor de sporire a acesteia, au dus la formularea următoarelor concluzii:

1. Cercetarea demonstrează că agricultura ecologică trebuie analizată ca activitate economică complexă și nu exclusiv ca instrument de protecție a mediului sau de creștere a calității produselor agroalimentare. În condițiile economiei de piață, sustenabilitatea agriculturii ecologice este condiționată de atingerea unui nivel satisfăcător de eficiență economică, care să permită exploatațiilor agricole cu producție ecologică să-și acopere costurile, să genereze venituri stabile și să asigure continuitatea activității pe termen lung. Prin urmare, eficiența economică este un element central în evaluarea rezilienței sectorului agricol ecologic.

2. Analiza teoretică evidențiază că eficiența economică în agricultura ecologică are un caracter multidimensional, fiind determinată de interacțiunea dintre factori tehnici, economici și instituționali. Particularitățile specifice agriculturii ecologice, precum restricțiile privind utilizarea inputurilor, cerințele de certificare, costurile perioadei de conversie și vulnerabilitatea sporită la riscuri climatice și de piață, generează presiuni suplimentare asupra performanței economice a exploatațiilor. Aceste aspecte justifică necesitatea aplicării unor metode adecvate de evaluare a eficienței și a unor politici publice diferențiate față de agricultura convențională.

3. Analiza dezvoltării agriculturii ecologice la nivel național confirmă faptul că progresul acestui sector este strâns corelat cu existența unor politici publice coerente, predictibile și bine instituționalizate. În RM, deși există condiții pedoclimatice favorabile și un interes în creștere pentru practicile ecologice, sectorul se confruntă cu limitări economice și instituționale care frânează extinderea și consolidarea acestuia. Aceste constrângeri afectează în mod direct eficiența economică și competitivitatea exploatațiilor agricole cu producție ecologică.

4. Evaluarea situației agriculturii ecologice din RM evidențiază o particularitate pronunțată a exploatațiilor agricole cu producție ecologică, manifestată prin diferențe semnificative în dimensiunea economică, structura producției, gradul de capitalizare și accesul la piață. Această delimitare structurală limitează capacitatea individuală a producătorilor de a valorifica avantajele economiei de scară și de a negocia condiții favorabile pe piețele de desfacere. În acest context, cercetarea subliniază importanța cooperării dintre producători (asociații, cooperative, grupuri de producători) ca instrument esențial pentru consolidarea practicilor ecologice, reducerea costurilor de producție și sporirea eficienței economice.

5. Rezultatele evaluării eficienței economice indică existența unor rezerve considerabile de sporire a performanței în cadrul exploatațiilor agricole cu producție ecologică, în special prin optimizarea utilizării resurselor și îmbunătățirea managementului economic. Nivelurile scăzute de eficiență înregistrate de o parte a exploatațiilor nu reflectă o limitare a modelului ecologic, ci mai degrabă dificultăți legate de organizarea producției, de accesul la inputuri și piețe, precum și de lipsa unor mecanisme de cooperare care să permită partajarea resurselor, cunoștințelor și riscurilor.

6. Cercetarea confirmă că sprijinul public reprezintă un factor determinant în susținerea eficienței economice a agriculturii ecologice, contribuind la reducerea riscurilor financiare și la atenuarea constrângerilor specifice perioadei de conversie și menținerii practicilor ecologice. Totodată, rezultatele evidențiază că impactul sprijinului public nu este uniform și depinde de gradul de corelare a instrumentelor de sprijin cu caracteristicile structurale, economice și organizaționale ale exploatațiilor agricole. Introducerea conceptului operațional de exploatație agricolă ecologică permite o delimitare mai clară a beneficiarilor și o orientare mai eficientă a măsurilor de subvenționare, în funcție de nivelul real de angajare ecologică, contribuind la creșterea eficacității și transparenței politicilor publice.

7. Rezultatele cercetării subliniază, de asemenea, rolul formelor de cooperare economică și al instruirii prin intermediul Sistemului de Cunoaștere și Inovare în Agricultură (AKIS) în amplificarea efectului sprijinului public asupra eficienței economice. Cooperarea facilitează utilizarea colectivă a resurselor, reducerea costurilor de tranzacție și accesul la subvenții și piețe, iar consolidarea competențelor manageriale și tehnice ale producătorilor agricoli ecologici contribuie la utilizarea mai eficientă a resurselor și la creșterea performanței economice. În acest context, se evidențiază necesitatea întăririi mecanismelor de evaluare și de monitorizare instituțională a sprijinului public, realizate de autoritățile competente (MAIA, AIPA și alte instituții relevante), ca premisă pentru sporirea eficienței economice pe termen lung a agriculturii ecologice din RM.

8. Aplicarea modelului econometric de regresie logit a evidențiat faptul că probabilitatea de atingere a unui nivel superior de eficiență economică este influențată concomitent de subvenționare, de structura costurilor și de factorii instituționali. Rezultatele confirmă ipoteza cercetării potrivit căreia sprijinul public este necesar, dar nu suficient pentru sporirea eficienței economice. Impactul pozitiv al subvențiilor este amplificat în situațiile în care exploatațiile dispun de capacitate managerială adecvată și sunt integrate în forme de cooperare economică, care facilitează accesul la inputuri, la informație și la piețe.

9. Pentru sporirea eficienței economice a agriculturii ecologice din RM este necesară o abordare integrată, care să combine politici publice eficiente, management economic performant și consolidarea cooperării dintre producători. Cooperarea se conturează ca un factor important pentru

valorificarea avantajelor agriculturii ecologice, permițând depășirea limitărilor individuale ale exploatațiilor, creșterea eficienței și transformarea practicilor ecologice într-un pilon sustenabil al dezvoltării economice naționale.

În baza cercetărilor efectuate, pentru sporirea eficienței economice a agriculturii ecologice în Republica Moldova, propunem următoarele:

1. Reconfigurarea mecanismului de plată trebuie realizată de către MAIA, în colaborare cu AIPA, astfel încât acesta să fie orientat spre stimularea eficienței economice prin corelarea subvenționării cu rezultatele obținute și cu capacitatea exploatațiilor agricole cu producție ecologică de a utiliza eficient resursele disponibile, inclusiv prin introducerea unor criterii economice de eficiență în evaluarea eligibilității pentru acordarea sprijinului financiar.

2. Utilizarea definiției operaționale a exploatației agricole ecologice propuse trebuie asigurată de către MAIA, în colaborare cu AIPA și ANSA, ca instrument de referință în fundamentarea, implementarea și evaluarea măsurilor de sprijin public, în vederea delimitării mai clare a beneficiarilor și a orientării diferențiate a sprijinului, în funcție de nivelul real de angajare ecologică.

3. Creșterea predictibilității și a stabilității sprijinului public pentru agricultura ecologică trebuie asigurată de către MAIA, în colaborare cu AIPA, în special în perioada de conversie, prin menținerea pe termen multianual a cuantumurilor de sprijin și a regulilor de eligibilitate, astfel încât producătorii agricoli să poată realiza planificarea investițiilor și a fluxurilor financiare pe orizonturi de trei-cinci ani, reducând incertitudinea economică și riscul de abandon al sistemului ecologic.

4. Stimularea și consolidarea cooperării dintre producătorii agricoli ecologici trebuie realizată de către MAIA, în colaborare cu AIPA și ODA prin diferențierea sprijinului public, în funcție de nivelul de asociere, inclusiv prin aplicarea unor majorări orientative ale subvențiilor de +15–25% pentru membrii grupurilor de producători sau cooperativele funcționale și de +30–40% pentru cooperativele avansate cu valorificare colectivă demonstrată, în vederea reducerii costurilor, facilitării certificării și creșterii eficienței economice.

5. Susținerea dezvoltării capacităților manageriale și economice ale exploatațiilor agricole cu producție ecologică trebuie realizată de către MAIA, în colaborare cu instituțiile din cadrul sistemului AKIS, inclusiv CCAR și instituțiile de învățământ și cercetare agricolă, prin dezvoltarea și implementarea unor programe de instruire și de consiliere orientate spre managementul costurilor, evaluarea eficienței economice și utilizarea instrumentelor analitice în fundamentarea deciziilor economice.

6. Integrarea mai activă a exploatațiilor agricole cu producție ecologică în lanțuri valorice funcționale trebuie realizată de către MAIA, în colaborare cu ODA și organizațiile de profil din sectorul agroalimentar (Moldova–Fruct și MOVCA), inclusiv prin promovarea canalelor de

comercializare dedicate produselor ecologice, stimularea cooperării cu procesatorii și facilitarea accesului pe piețe interne și externe care pot remunera corespunzător calitatea ecologică.

7. Perfecționarea cadrului instituțional de monitorizare și de evaluare a impactului sprijinului public asupra eficienței economice trebuie realizată de către MAIA, în colaborare cu AIPA și ANSA, prin colectarea sistematică de date relevante de către Direcția monitorizare postachitare din cadrul AIPA, Direcția analiză economică, statistică agricolă și promovare și Direcția agricultură ecologică din cadrul MAIA, precum și Direcția siguranța produselor alimentare de origine nonanimală din cadrul ANSA, și prin utilizarea metodelor econometrice de analiză, în vederea ajustării continue a politicilor publice.

8. Inițierea de către MAIA și implementarea etapizată de către ANSA a procesului de instituționalizare a unui sistem informațional integrat în domeniul agriculturii ecologice. Acesta va fi destinat asigurării unei evidențe unitare, monitorizării continue și gestionării eficiente a datelor referitoare la operatorii ecologici, organismele de certificare, rezultatele controalelor și statutul certificării. Sistemul urmează a fi conceput în baza principiilor de interoperabilitate cu alte sisteme informaționale relevante la nivel național, în scopul facilitării schimbului eficient de date între instituțiile implicate, contribuind astfel la creșterea transparenței, eficientizarea proceselor administrative și consolidarea capacității de fundamentare a deciziilor, în conformitate cu cerințele cadrului normativ național și european.

9. Organizarea unui mecanism de colaborare între AIPA, MOVCA și INCE al ASEM trebuie realizată sub coordonarea MAIA în vederea extinderii cercetărilor empirice privind eficiența economică a agriculturii ecologice prin utilizarea unor eșantioane mai ample și a unor modele econometrice complementare, pentru aprofundarea înțelegerii relației dintre sprijinul public, cooperarea producătorilor și eficiența economică.

Bibliografie

1. Legea nr. 115 din 09.06.2005 cu privire la producția agroalimentară ecologică. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 95–97, art. 446.
2. Regulamentul (CE) nr. 2092/1991 al Consiliului din 24 iunie 1991 privind metoda de producție agricolă ecologică și indicarea acestuia pe produsele agricole și alimentare. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 198/1, 24.06.1991. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/1991/2092/oj> [Accesat: 27.01.2023].
3. BADGLEY, C., MOGHTADER, J., QUINTERO, E., ZAKEM, E., CHAPPELL, M. J., AVILÉS-VÁZQUEZ, K., SAMULON, A., PERFECTO, I. Organic agriculture and the global food supply. *Renewable Agriculture and Food Systems*, 2007, vol. 22, nr. 2, pp. 86–108. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1742170507001640>.
4. BATTESE, G. E. Frontier production functions and technical efficiency: A survey of empirical applications in agricultural economics. *Agricultural Economics*, 1992, vol. 7, nr. 3–4, pp. 185-208 <https://ageconsearch.umn.edu/record/172957/files/agec1992v007i003->

- [004a001.pdf#:~:text=Production%20frontier%20models%20are%20reviewed%20in%20the,of%20unobservable%20random%20variables%20and%20stochastic%20errors.](#)
5. BATTESE, G. E., COELLI, T. J. Prediction of firm-level technical efficiencies with a generalized frontier production function and panel data. *Journal of Econometrics*, 1988, vol. 38, nr. 3, pp. 387–399. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/030440768890053X>
 6. BRAVO-URETA, B. E., PINHEIRO, A. E. Technical, economic, and allocative efficiency in peasant farming: Evidence from the Dominican Republic. *The Developing Economies*, 1997, vol. 35, nr. 1, pp. 48–67. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1746-1049.1997.tb01186.x>
 7. BRAVO-URETA, B. E., SOLÍS, D., MOREIRA LÓPEZ, V. H., MARIPANI, J. F., THIAM, A., RIVAS, T. Technical efficiency in farming: A meta-regression analysis. *Journal of Productivity Analysis*, 2007, vol. 27, pp. 57–72. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11123-006-0025-3>
 8. BROŽOVÁ, I. The economic performance analysis of organic farms in the Czech Republic. *Agricultural Economics – Czech*, 2011, vol. 57, nr. 5, pp. 240–246. DOI: <https://doi.org/10.17221/39/2011-AGRICECON>
 9. CALABRÒ, G., VIERI, S. Limits and potential of organic farming towards a more sustainable European agri-food system. *British Food Journal*, 2024, vol. 126, nr. 1, pp. 223–236. DOI: <https://doi.org/10.1108/BFJ-12-2022-1067>
 10. CIMPOIEȘ, Dragoș. Consolidarea exploatațiilor agricole: realități și perspective. Chișinău: UASM, 2012. 256 p. ISBN 978-9975-64-222-4.
 11. CIMPOIEȘ, L., COȘALÎC, D. Inefficiency amid sustainability? Evaluating technical efficiency in Moldova’s organic farming sector. *Scientific Papers, Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, 2025, vol. 25, nr. 3, pp. 235–242.
 12. CIMPOIEȘ, L., COȘALÎC, D. Towards sustainable agriculture: Assessing the economic impact of organic farms in Moldova’s agricultural sector. *Scientific Papers, Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, 2024, vol. 24, nr. 2, pp. 319–328.
 13. CIMPOIEȘ, L., COȘALÎC, D. Organic farming support policy in Moldova. *Scientific Papers, Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, 2023, vol. 23, nr. 2, pp. 159–164.
 14. COELLI, T. J., RAO, D. S. P., O’DONNELL, C. J., BATTESE, G. E. An introduction to efficiency and productivity analysis. 2nd ed. New York: Springer, 2005. ISBN: 978-0-387-25490-8. Disponibil: <https://link.springer.com/book/10.1007/b136381> [Accesat: 04.09.2023].
 15. DAVIDOVA, S., HOSTIOU, N., ALEBAKI, M., BAILEY, A., BAKUCS, Z., DUVAL, J., GOUTA, P., HENDERSON, S., JACQUOT, A.-L. What does ecological farming mean for farm labour? *EuroChoices*, 2022, vol. 21, nr. 3, pp. 21–26. DOI: <https://doi.org/10.1111/1746-692X.12366>
 16. GOMIERO, T.; PIMENTEL, D.; PAOLETTI, M. G. Environmental impact of different agricultural management practices: conventional vs. organic agriculture. *Critical Reviews in Plant Sciences*, 2011, vol. 30, nr. 1–2, p. 95–124. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/255978998_Environmental_Impact_of_Different_Agricultural_Management_Practices_Conventional_vs_Organic_Agriculture [Accesat: 12.07.2023].
 17. KROLL, G., „Rachel Carson – Silent Spring: A Brief History of Ecology as a Subversive Subject". *Onlineethics.org: National Academy of Engineering*. Retrieved November 4, 2007. Disponibil: https://library.uniteddiversity.coop/More_Books_and_Reports/Silent_Spring-Rachel_Carson-1962.pdf, [Accesat: 03.04.2025].

18. KUOSMANEN, T.; JOHNSON, A. L. Data envelopment analysis as nonparametric least-squares regression. *Operations Research*, 2010, vol. 58, p. 149–160. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/220244325_Data_Envelopment_Analysis_as_Nonparametric_Least-Squares_Regression [Accesat: 20.02.2024].
19. LAKNER, S.; VON CRAMON-TAUBADEL, S.; BRÜMMER, B. Technical efficiency of organic pasture farming in Germany: The role of location economics and of specific knowledge. *Renewable Agriculture and Food Systems*, 2012, vol. 27, p. 228–241. Disponibil: <https://doi.org/10.1017/S1742170511000330> [Accesat: 14.12.2024]
20. LATRUFFE, L. Competitiveness, productivity and efficiency in the agricultural and agri-food sectors. *OECD Food, Agriculture and Fisheries Papers*, No. 30. Paris: OECD Publishing, 2010.
21. LIANG, L.; LAL, R.; RIDOUTT, B. G.; ZHAO, G.; DU, Z.; LI, L.; FENG, D.; WANG, L.; PENG, P.; HANG, S.; et al. Multi-indicator assessment of a water-saving agricultural engineering project in North Beijing, China. *Agricultural Water Management*, 2018, vol. 200, p. 34–46. Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0378377418300374> [Accesat: 12.04.2023].
22. OECD-FAO *Agricultural Outlook 2022-2031*, OECD Publishing, Paris. 2022. DOI:10.1787/f1b0b29c-en. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-fao-agricultural-outlook-2022-2031_f1b0b29c-en.html?utm_source=chatgpt.com [Accesat: 22.01.2025].
23. PONISIO, Lauren C.; M’GONIGLE, Lauren K.; MACE, Kristen C.; PALOMINO, Jessica; DE VALPINE, Perry; KREMEN, Claire. Diversification practices reduce organic to conventional yield gap. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*, 2014, vol. 282, nr. 1799, art. 20141396. DOI: <https://doi.org/10.1098/rspb.2014.1396> Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/271535047_Diversification_practices_reduce_organic_to_conventional_yield_gap [Accesat: 20.08.2023].
24. REGANOLD, J. P. Comparing organic and conventional farming systems. *Crop Management*, 2013. DOI: <https://doi.org/10.1094/CM-2013-0429-01-RS> [Accesat: 12.12.2022].
25. REGANOLD, J. P.; WACHTER, J. M. Organic agriculture in the twenty-first century. *Nature Plants*, 2016, vol. 2, art. 15221. DOI: <https://doi.org/10.1038/nplants.2015.221> [Accesat: 22.08.2023].
26. REMBIAŁKOWSKA, E. Quality of plant products from organic agriculture. *Journal of the Science of Food and Agriculture*, 2007, vol. 87, nr. 15, p. 2757–2762.
27. SEUFERT, Verena; RAMANKUTTY, Navin; FOLEY, Jonathan A. Comparing the yields of organic and conventional agriculture. *Nature*, 2012, vol. 485, p. 229–232. DOI: <https://doi.org/10.1038/nature11069> [Accesat: 17.12.2022].
28. TUCK, S. L., WINQVIST, C., MOTA, F., AHNSTRÖM, J., TURNBULL, L. A., & BENGTTSSON, J. Land-use intensity and the effects of organic farming on biodiversity: a hierarchical meta-analysis. 2014. *Journal of Applied Ecology*, 51(3), 746–755. Disponibil: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC4299503/?utm_source=chatgpt.com [Accesat: 02.08.2025].

Lista publicațiilor autorului la tema tezei

Lista publicațiilor științifice la tema tezei de doctor
ale dnei COȘALÎC Diana
521.03 Economie și management în domeniul de activitate
Academia de Studii Economice a Moldovei

LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE

2. Articole în reviste științifice

2.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS

1. Cimpoieș Liliana, **Coșalîc Diana**. **Inefficiency amid sustainability? Evaluating technical efficiency in Moldova's organic farming sector**. In: *Journal Scientific papers series „Management, economic engineering in agriculture and rural development”*., București, 2025, Vol. 25(3), pp. 235-242, 0.5 c.a. ISSN 2284-7995

2. Cimpoieș Liliana, **Coșalîc Diana**. **Towards sustainable agriculture: assessing the economic impact of organic farms in Moldova's agricultural sector**. In: *Journal Scientific papers series „Management, economic engineering in agriculture and rural development”*., București, 2024, Vol. 24(2), pp. 319-328, 0.7 c.a., ISSN 2284-7995

3. Cimpoieș Liliana, **Coșalîc Diana**. **Organic farming support policy in Moldova** In: *Journal Scientific papers series „Management, economic engineering in agriculture and rural development”*., București, 2023, Vol. 23 (2), p. 159-164, 0.5 c.a. ISSN 2284-7995

4. Cimpoieș Liliana, **Coșalîc Diana**. **Development of organic farming in Moldova: tendencies and challenges**. In: *Journal Scientific papers series „Management, economic engineering in agriculture and rural development”*., București, 2022, Vol. 22 (3), p. 131-136, 0.5 c.a. ISSN 2284-7995

2.3. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil (cu indicarea categoriei)

1. **Coșalîc Diana**, Agricultura ecologică din Republica Moldova: accesul pe piața UE între armonizare și obstacole. În: *Vector European*, Chișinău 2026, Vol 1, p. 160-166, 0.35 c.a. ISSN 2345-1106 (Categoria B)

3. Articole în lucrările conferințelor și a altor manifestări științifice

3.2. în lucrările manifestărilor științifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC

1. **Coșalîc Diana**. Ecologic agriculture in the Republic of Moldova: access to the EU market between harmonization and barriers. In: Conference proceedings of the international scientific-practical conference „Economic Growth in the Face of Global Challenges”, Strategies for Sustainable Growth, Economic resilience and social equity, XIXth edition, October 9-10, 2025, INCE ASEM, volume II, p. 79-82, ISBN 978-9975-168-65-6

2. **Coșalîc Diana**, Development of the digital National Register of Farmers and implementation of the pilot phase as part of the vision of the Integrated Administration and Control System, ConsGeoCad, the first edition, 2024: Scientific symposium with national and international participation, 21 st -23rd November 2024, UTM 2025, p. 147-154, ISBN 978-9975-64-528-7

3. **Coșalîc Diana**. Agricultura ecologică cea mai strategică ramură pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii Republicii Moldova. În: International Scientific-Practical Conference “Economic Growth in the Face of Global Challenges. Consolidation of National Economies and Reduction of Social Inequalities”, October 10-11, 2024, 10-11 octombrie 2024, ediția XVIII, Chisinau 2024, Institutul Național de Cercetări în Economie, 0.5 c.a., ISBN 978-9975-3529-5-6.

4. **Coșalîc Diana**. Impedimentele cu care se confruntă fermierii din agricultura ecologică în accesarea subvențiilor. În: International Scientific-Practical Conference “Economic Growth in the Face of Global Challenges. Consolidation of National Economies and Reduction of Social Inequalities”, October 10-11, 2024, 10-11 octombrie 2024, ediția XVIII, p. 290-301, Chisinau 2024, Institutul Național de Cercetări în Economie, 0.5 c.a., ISBN 978-9975-167-77-2

5. Cimpoieș Liliana, **Coșalîc Diana**. Agricultura ecologică cea mai strategică ramură pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii Republicii Moldova. În: *Economic growth in conditions of globalization, International Scientific – Practical Conference*, 12-13 octombrie 2023, ediția XVII, p.292-302, Chisinau 2023, Institutul Național de Cercetări în Economie, 0.5 c.a., ISBN 978-9975-3529-5-6

6. Cimpoieș Liliana, **Coșalîc Diana**. Dezvoltarea agriculturii ecologice: perspective pentru Republica Moldova. În: *Economic growth in conditions of globalization, International Scientific –*

Practical Conference, 12-13 octombrie 2022, ediția XVI, Chisinau 2022, vol I, Institutul Național de Cercetări în Economie, p. 355-363, 0.57 c.a.

ADNOTARE

**Diana Coșalîc, „Sporirea eficienței economice a agriculturii ecologice în Republica Moldova”,
teză de doctor în științe economice, Chișinău, 2026**

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 230 de titluri, 22 de anexe, 150 de pagini de text de bază, 21 de figuri, 30 de tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 11 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: agricultura ecologică, sprijin public, certificare, eficiență economică, subvenționare.

Scopul lucrării: fundamentarea teoretică și metodologică a eficienței economice a exploatațiilor agricole cu producție ecologică și elaborarea unor direcții și instrumente de sprijin public orientate spre sporirea eficienței economice a agriculturii ecologice.

Obiectivele cercetării:

- Studierea reperelor/abordărilor conceptuale și a evoluției agriculturii ecologice și evidențierea implicațiilor acestora asupra eficienței economice a exploatațiilor agricole;
- Sistematizarea și analiza abordărilor metodologice de evaluare a eficienței economice aplicabile producției agricole ecologice;
- Analiza cadrului conceptual și normativ al agriculturii ecologice în context european și național, și evaluarea nivelului de dezvoltare a agriculturii ecologice;
- Analiza nivelului de dezvoltare a agriculturii ecologice în Republica Moldova și determinarea nivelului de eficiență economică a exploatațiilor agricole cu producție ecologică, identificarea factorilor principali care influențează eficiența economică a acestora;
- Identificarea și argumentarea direcțiilor prioritare de sprijin public pentru creșterea eficienței exploatațiilor agricole cu producție ecologică;
- Evaluarea impactului subvenționării asupra eficienței economice a exploatațiilor agricole cu producție ecologică;
- Elaborarea unui cadru de sprijin public pentru promovarea domeniilor ecologice strategice în cadrul exploatațiilor agricole.

Noutatea și originalitatea științifică: realizarea, pentru prima dată la nivel național, a unei analize a eficienței economice a agriculturii ecologice, bazată pe date primare și modelare econometrică; propunerea și utilizarea unei definiții operaționale a exploatației agricole ecologice ca unitate economică predominant ecologică ($\geq 50\%$ din suprafețe și/sau venituri), care permite delimitarea clară a beneficiarilor sprijinului public; identificarea factorilor economici, structurali și instituționali cu impact asupra eficienței economice a exploatațiilor agricole ecologice și a mecanismelor prin care sprijinul public influențează performanța acestora; integrarea cooperării economice, capitalului uman și a capacității manageriale în analiza eficienței agriculturii ecologice, evidențind rolul formelor asociative și al sistemului AKIS; Elaborarea direcțiilor strategice și a unui cadru de sprijin public orientat spre creșterea eficienței economice a agriculturii ecologice, adaptat condițiilor Republicii Moldova.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante: clarificarea conceptuală a eficienței economice a agriculturii ecologice în contextul politicilor publice; integrarea dimensiunilor economice, instituționale și organizaționale în analiza eficienței exploatațiilor agricole ecologice; fundamentarea unui model de intervenție publică, orientat spre eficiență economică și sustenabilitate.

Semnificația teoretică: rezultatele cercetării contribuie la fundamentarea teoretică a conceptului de exploatație agricolă ecologică și la explicarea influenței factorilor economici și instituționali asupra performanței exploatațiilor agricole ecologice.

Valoarea aplicativă a lucrării: utilizarea instrumentelor de analiză economică și econometrică pentru evaluarea eficienței economice a exploatațiilor agricole ecologice și valorificarea rezultatelor în fundamentarea deciziilor economice și a politicilor publice de sprijin, contribuind la creșterea eficienței economice și orientarea agriculturii ecologice către un model de dezvoltare durabilă.

Implementarea rezultatelor științifice: rezultatele cercetării au fost implementate în activitatea autorităților publice și a organizațiilor de profil din domeniul agriculturii ecologice conform certificatelor anexate.

АННОТАЦИЯ

Диана Кошалык, «Повышение экономической эффективности органического сельского хозяйства в Республике Молдова», докторская диссертация по экономике, Кишинев, 2026

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 230 наименований, 22 приложений, 150 страниц основного текста, 21 рисунок, 30 таблиц. Результаты исследования опубликованы в 11 научных работах.

Ключевые слова: органическое сельское хозяйство, государственная поддержка, сертификация, экономическая эффективность, субсидирование.

Цель работы: теоретико-методологическое обоснование экономической эффективности сельскохозяйственных предприятий с органическим производством и разработка направлений и инструментов государственной поддержки, ориентированных на её повышение.

Задачи исследования:

- изучение концептуальных подходов и эволюции органического сельского хозяйства и оценка его влияния на экономическую эффективность сельскохозяйственных предприятий;
- систематизация и анализ методологических подходов к оценке экономической эффективности, применимых к органическому сельскохозяйственному производству;
- анализ концептуальной и нормативной базы органического сельского хозяйства в европейском и национальном контексте и оценка уровня его развития;
- анализ уровня развития органического сельского хозяйства в Республике Молдова, определение экономической эффективности предприятий с органическим производством и выявление ключевых факторов влияния;
- обоснование приоритетных направлений государственной поддержки для повышения эффективности сельскохозяйственных предприятий с органическим производством;
- оценка влияния субсидирования на экономическую эффективность сельскохозяйственных предприятий с органическим производством;
- разработка системы государственной поддержки для продвижения стратегических направлений органического производства в сельскохозяйственных предприятиях.

Научная новизна и оригинальность: Впервые на национальном уровне проведён анализ экономической эффективности органического сельского хозяйства на основе первичных данных и эконометрического моделирования. Предложено и апробировано общенациональное определение органического сельскохозяйственного предприятия как преимущественно органической экономической единицы (≥ 50 % площадей и/или доходов), обеспечивающее чёткое разграничение получателей государственной поддержки. Выявлены экономические, структурные и институциональные факторы, определяющие эффективность органических сельскохозяйственных предприятий, а также механизмы влияния государственной поддержки на их результаты. В анализ интегрированы аспекты экономического сотрудничества, человеческого капитала и управленческого потенциала с акцентом на роль кооперативных форм и системы AKIS. Разработаны стратегические направления и система государственной поддержки, ориентированные на повышение экономической эффективности органического сельского хозяйства и адаптированные к условиям Республики Молдова.

Решения важной научной задачи: Уточнено содержание экономической эффективности органического сельского хозяйства; интегрированы экономические, институциональные и организационные аспекты анализа; обоснована модель государственного вмешательства, ориентированная на устойчивый рост эффективности.

Террористическая значимость работы: Результаты исследования способствуют теоретическому обоснованию концепции органического земледелия и объяснению влияния экономических и институциональных факторов на результаты деятельности органических сельскохозяйственных предприятий.

Прикладная значимость работы: Заключается в использовании инструментов экономического и эконометрического анализа для оценки эффективности органических сельскохозяйственных предприятий и применении полученных результатов при разработке экономических решений и политики государственной поддержки, ориентированной на устойчивом развитии.

Внедрение научных результатов: Результаты исследования внедрены в деятельность органов публичной власти и профильных организаций в сфере органического сельского хозяйства, что подтверждается прилагаемыми сертификатами.

ANNOTATION

Diana Coșalić, "Increasing the Economic Efficiency of Organic Agriculture in the Republic of Moldova", PhD thesis in Economic Sciences, Chisinau, 2026

Structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 230 titles, 22 annexes, 150 pages of main text, 21 figures, 30 tables. The results obtained are published in 11 scientific papers.

Key words: organic farming, public support, certification, economic efficiency, subsidies.

Research goal: theoretical and methodological foundation of the economic efficiency of agricultural holdings with organic production and the development of directions and instruments of public support aimed at increasing the economic efficiency of organic farming.

Research objectives:

- Studying the benchmarks/conceptual approaches and the evolution of organic farming and highlighting its implications on the economic efficiency of farms;
- Systematization and analysis of methodological approaches for assessing the economic efficiency applicable to organic agricultural production;
- Analysis of the conceptual and normative framework of organic farming in European and national context and assessment of the level of development of organic farming;
- Analysis of the level of development of organic agriculture in the Republic of Moldova and determination of the level of economic efficiency of agricultural holdings with organic production, identification of the main factors influencing their economic efficiency;
- Identifying and arguing the priority directions of public support for increasing the efficiency of agricultural holdings with organic production;
- Assessment of the impact of subsidization on the economic efficiency of organic farms;
- Developing a public support framework for the promotion of strategic ecological areas within farms.

Scientific novelty and originality: Carrying out, for the first time at national level, an analysis of the economic efficiency of organic farming, based on primary data and econometric modelling; Proposing and using an operational definition of organic farming as a predominantly organic economic unit ($\geq 50\%$ of areas and/or income), which allows for a clear delineation of the beneficiaries of public support; Identification of economic, structural and institutional factors impacting on the economic efficiency of organic farms and the mechanisms through which public support influences their performance; Integration of economic cooperation, human capital and managerial capacity in the analysis of the efficiency of organic farming, highlighting the role of associative forms and the AKIS system; Elaboration of strategic directions and a public support framework aimed at increasing the economic efficiency of organic farming, adapted to the conditions of the Republic of Moldova.

The important scientific problem solved: conceptual clarification of the economic efficiency of organic farming in the context of public policies; integrating economic, institutional and organizational dimensions into the analysis of the efficiency of organic farms; substantiating a public intervention model oriented towards economic efficiency and sustainability.

Theoretical significance: The research results can be used as theoretical foundation of the concept of organic farming and to the explanation of the influence of economic and institutional factors on the performance of organic farms.

Applicative value of the thesis: consists of using economic and econometric analysis tools to assess the economic efficiency of organic farms and capitalizing on the results in substantiating economic decisions and supporting public policies, contributing to increasing economic efficiency and orienting organic farming towards a sustainable development model.

Implementation of scientific results: The results of the research were implemented in the activity of public authorities and organizations in the field of organic farming, according to the attached certificates.

COȘALÎC DIANA

**SPORIREA EFICIENȚEI ECONOMICE A AGRICULTURII ECOLOGICE ÎN
REPUBLICA MOLDOVA**

521.03 Economie și management în domeniul de activitate

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

Aprobat spre tipar: <i>data</i>	Formatul hârtiei 60x841/16
Hârtie ofset. Tipar ofset.	Tiraj... ex...
Coli de tipar.: ...	Comanda nr.

Denumirea și adresa instituției unde a fost tipărit rezumatul